

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
PÉNZÜGYI ÉS SZÁMVITELI KAR

„A japán és magyar személyi jövedelemadózás és adószemlélet
összehasonlítása”

Belső konzulens: dr. Fellegi Miklós

Molnár Dalma

Nappali

Pénzügyi és számvitel szak

Pénzügy specializáció

2020

Nyilatkozat

Alulírott *Molnár Dalma* büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2020. május 14. nap

Molnár Dalma s. k.
hallgató aláírása

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	3
2. Rövid összefoglaló Japánról.....	5
2.1 Japán gazdaságtörténelme	5
2.2 Állami szerepvállalások a távol-keleti országban	8
2.3 A két ország viszonya diplomáciai és gazdasági szempontból	10
2.4 Kettős adóztatást elkerülő és egyéb egyezmények.....	11
3. Progresszív és lineáris adózás	13
3.1 A két adózási forma a személyi jövedelemadózási tükrében	13
4. Japán személyi jövedelemadózási rendszere.....	15
4.1 Történelmi áttekintése és kialakulása.....	17
4.2 Progresszív sajátosságok	18
4.2.1 Előnyök a lineáris magyar adózással szemben.....	25
4.2.2 Hátrányok a lineáris magyar adózással szemben	27
5. Magyarország személyi jövedelemadózási rendszere	29
5.1 Történelmi áttekintése és kialakulása.....	30
5.2 Lineáris sajátosságok.....	32
5.2.1 Előnyök a progresszív japán adózással szemben	38
5.2.2 Hátrányok a progresszív japán adózással szemben	39
6. A két ország adószemlélete	41
7. Összegzés	44
Irodalomjegyzék.....	46

1. Bevezetés

A századfordulót követően a globalizáció újabb és újabb szintekre emelkedett, amelyet a multinacionális vállalatok és a világgazdasági szinttér egységesülése jelentősen befolyásolt. A munkaerők folyamatos áramlása akár az Európai Unión belül, akár az *Európai Közösségen kívülre* nagy mértékben megélénkült, és ennek köszönhetően egy átlag állampolgár számos, különböző adózási rendszerrel találkozik.

Dolgozatomban az előbb említett élethelyzetek egyikét vizsgálom meg közelebbről. Igaz, a magyar népesség kivándorlási célpontja főként Nyugat-Európa, kisebb mértékben az amerikai kontinens, de egy csekélyebb hányaduk a távol-keleti régiókat választja, így többek között Japánt. Valamint az ázsiai országból is van egy kisebb létszámú tömeg, akik rövidebb-hosszabb időre Hazánkat választják tartózkodási helyüknek.

Ezért a kutatásom során *házánk és Japán adózási rendszerének* egy kisebb szegletét hasonlítom össze, kiélezve a hangsúlyt a progresszív és a lineáris személyi jövedelemadózás hatásaira és ellentéteire.

- Mennyire látható át a Japán személyi jövedelemadózás és mennyire a hazai?
- Milyen előnyei és hátrányai vannak a két ország különböző vagy éppen hasonló szemléletének?
- Azonos jövőképpel rendelkező fejlett országokban (előregedő társadalmak) melyik adózás fajta a relevánsabb?

A koronavírus vészhelyzeti intézkedései miatt mindkét állam különböző rendelkezéseket hozott mind szociális, gazdasági és adóügyi tekintetben. A kormányzati programokat említés szintjén fogom áttekinteni mind japán, mind magyar oldalról, viszont a dolgozatom fő irányvonalába nem fogok változtatást eszközölni miattuk.

Szakedolgozatomban célja, hogy összehasonlítsam a magyar és japán személyi jövedelemadózási rendszer aspektusait, kiemelve a lineáris és progresszív rendszerek közti különbözőséget. Ehhez kapcsolódóan a felvetett hipotézisem: két, azonos társadalmi problémákkal küzdő ország esetén a progresszív adózás hatékonysága magasabb, mint a lineáris adózásé személyi jövedelmek esetén.

Időintervallumot tekintve *az elmúlt tíz évet* veszem figyelembe, azaz 2010-től kezdődően. Ennek oka, hogy mindkét ország esetében ezen időszak alatt többé kevésbé ugyanazok a politikai és pénzügyi vezetők voltak hatalmon megszakítás nélkül, valamint a 21. század gyors fejlődésében még ez az időtáv, ami belátható.

Megjegyzés: jellemzően kétfajta átírást használnak a japán szavak – jelen esetben főként gazdasági szakkifejezések latin betűs leírása esetén. Jelen dolgozat során a magyar helyesírási szabályokat fogom alkalmazni, a Hepburn-átírást mellőzve.

2. Rövid összefoglaló Japánról

A szigetország a fejlett világ egyik vezető szereplője. Többek között tagja számos nemzetközi szervezetnek is, mint az ENSZ, a G20, a G8, illetve fejlett gazdasága és társadalma miatt *egy modern nagyhatalomnak* számít. Legfőbb gazdasági és katonai partnere az Egyesült Államok.

Így felmerülhet a kérdés, hogy miért éppen Japánt választottam a Hazánkkal való összehasonlításra. A fő szempontok hasonlóak, mint, amiket a korábbiakban megfogalmaztam már:

- két előregedéssel küzdő társadalom, amelyek esetében már a jelenben, de a jövőben még több problémát fog felvetni az aktív korú népesség számának csökkenése,
- ásványkincsekben viszonylag szegény országok, így erősen támaszkodnak az *importokra* és érzékenyek az *export piacok* változásaira,
- jelenleg, és a vizsgált időszak nagy hányadában *jobboldali, konzervatív kormányzat* állt az ország élén,
- számos történelmi hasonlóságot és különbözőséget fel lehet sorakoztatni, amelyek közül kiemelkedik *a második világháború* veszteségeinek következményei is. (Botman, 2015)

Japán hivatali és gazdasági szempontból is lényeges 47 prefektúrára és 8 régióra bontható, amelyek adminisztratív, szabályozó és végrehajtó feladatokat is ellátnak. Azonban vannak bizonyos területi vitái néhány szomszédjával, mint Oroszországgal vagy Kínával és Taiwannal.

2.1 Japán gazdaságtörténelme

A távol-keleti ország Magyarországtól eltérően az 1600-as évek kezdetétől elzárkózott a világ többi részétől, ezt Tokugava- vagy Edo-korszaknak is nevezik. Ebben az időszakban Japánt *feudális agrárgazdaság* jellemezte, aminek az alapját a rizs, mint mérték és érték adta.

Külkereskedelme központi monopólium volt, amely földrajzilag egyetlen városra, Nagaszakira és partnerekben kínai és holland kereskedőkre korlátozódott. Azonban ez a korszak készítette elő mind belső konfliktusaival, mind más országok külső nyomásával a *Meidzsi-restauráció* modern reformjait.

Az 1868-ban való, császár újbóli hatalomra emelését követően az ország a nyugati országokhoz hasonló struktúra kialakításába kezdett. A földbirtokon alapuló rendszert

felváltotta a centralizmus, amely később *alkotmányos monarchiává* fejlődött. A terményadók helyett már a pénzgazdálkodás és a hadseregé volt a főszerep, és a korábban elnyomott kereskedelmi réteg pedig vezetői pozíciókba került a fejlődést segítő szamurájokkal együttesen.

A Meidszi-korszak volt, amikor több európai mintára intézményi reformokat hirdettek. Forgalomba helyezték az új, egységes hivatalos valutát, a mai napig használatban lévő jent. A központi állam infrastrukturális és ipari beruházások finanszírozásával beindította az ország gazdaságát kezdetben külföldi technológiára és szaktudásra támaszkodva. Főként a *nehéziparra* fektetve a hangsúlyt az ország védelmét előrébb helyezvén a könnyűiparral szemben, csakhogy a későbbiekben a magas export igény miatt a textilipar modernizálására is tettek lépéseket. (Ferber, 2014)

A Taisó- majd Sóva-korszak idején megerősödtek a demokráciát követelő társadalmi mozgalmak. Erősödtek az általános választójogért, magasabb bérekért, jobb munkakörülményekért való harcok. Ezek a problémák és egyéb más gazdasági válságok a szélsőbal és szélsőjobb oldali eszmék terjedéséhez vezettek, amelyek közül az utóbbi, azaz a fasiszta klikkek az 1930-as évekre fokozatosan átvette a politikai és katonai irányítást is az országban. A nehézipart és a vegyipart a haditechnológiák fejlesztésére rendelték alá.

A második világháború kitörésének előzményeként Japán *szélsőjobb oldali nézeteivel egyhangban* változott a gazdasága is. A katonai költségvetést növelték, nagyvolumenű fegyverkezési terveket hoztak létre, ezért a kiadások megugrását az adók emelésével és államkötvény kibocsátásával akarták ellensúlyozni, amelynek eredménye súlyos fizetési mérleg hiány lett. A kormány és a gazdaságpolitikája megbukott. Az új kabinet intézkedései és az első gazdasági tervvel a hadiiparnak rendeltek alá mindent, amely következményeképp a könnyűipar leépült, és néhány fogyasztási cikkre jegyrendszert kellett alkalmazni.

A világháború kirobbanását követően a nyersanyag szegény ország még nehezebb helyzetbe került a stratégiai beszerzések akadályai miatt, azonban a terület hódításoknak új célja lett. Akamacu Kaname „*repülő vadludak-modellje*” volt a megoldás, amely kezdeti jóhiszemű célja alapján a legfejlettebb gazdaság állna a kialakítandó regionális blokk élén. Ez átalakult a későbbiekben Japán expanziós törekvéseivé, így azok bőven ellátják az ország gazdaságát nyersanyagokkal. (Völgyi, 2015)

Hirosima és Nagaszakit követően a szigetország elvesztette függetlenségét, és 1952-ig az Egyesült Államok *katonai megszállása* alá került. Mélyreható rendszer-átalakítás kezdődött Japánban, amely főbb szempontja a nyugati hatalmak mintájára való társadalmi és politikai

környezet kialakítása. Viszont nagy akadályt jelentett, hogy ezek a reformok szöges ellentétben álltak a tradicionális japán beidegződésekkel.

Douglas MacArthur tábornok, a szövetséges erők főparancsnoka kapta meg azt a feladatot, hogy ezeket a változtatásokat felügyelje az országban. Az *agrárreform* által a kormány közvetítőként juttatta hozzá a földterületeket változatlan, nominális árakon azokhoz, aki megművelték őket, így a feudalizmus utolsó rendszere, a földbirtokosok osztálya is megszűnt. Nehezebbnek bizonyult a kereskedelem és ipar területén történő reformok bevezetése. A nagyvállalati monopóliumok és zaibacuk (holdingok) szétaprózása az egyik legfontosabb pont volt a politikai rendszer átalakulásában is. A *dekoncentrációs programot* követően a bankrendszer sorsa vált kérdőjelessé. Viszont ezt a nemzetek közti különbségek és alapvető gazdasági káosz miatt elvetették.

A tábornok mellett még lényeges szereplő volt Ralph Young, aki az Egyesült Államok központi bankjának kutatási vezetője volt. A *Young-misszió* feladata az volt, hogy a jen egységes árfolyamának bevezetéséhez szükséges feltételeket dolgozzák ki. Erre épült a Joseph Dodge féle stabilizációs program a későbbiekben, amely kiterjedt makrógazdasági szinten is. A koreai háború sokat tett a japán gazdaság fellendülésében, ahol az amerikai hadimegrendelések és ellátmányokat Japánból szereztek be, és ezek az azonnal fizető, gyors növekedésű keresletek dinamikus javították a fizetési mérleget. Ez viszont csak rövidtávon adott egy kis löketet, a *Dodge-tervben* leírtak érvényben maradtak, hiszen a hidegháború időszakában Japán lényeges stratégiai ország volt az Egyesült Államoknak. (Völgyi, 2015)

Az 1950-es évektől a nemzetgazdasági tervek váltak a fejlődés központi elemévé. Nem kimondott tervezeteket, inkább *előirányzatokat* a minisztériumok saját területükön érvényesítették a gazdasági körülményeknek megfelelően. Nagy hangsúly került a területfejlesztésre a földterület szűkössége miatt, az iparpolitikára az exportorientáltság és a belső technológiai szintek növekedése érdekében, illetve a piaci mechanizmus gondtalan működésére, amit az állami adminisztratív iránymutatással próbált segíteni.

A „*gazdasági csoda*” 1970-es évekre a világ második legnagyobb gazdaságává tette a távol-keleti országot, azonban ezt a gazdasági növekedés lelassulása követte. A jen felértékelődése, majd az első kőolajválság elsősorban átmeneti problémákat okozott, majd a kőolaj árának megnövekedése már hosszútávon zavarta az energiaszükségletet. Ez nem csak áremelkedést okozott, de pánikot is. A japán gazdaság recesszióba került, és így majdnem minden ágazatot érintően visszaesés történt. A második kőolajválságra és egy újabb árfolyamingadozásra válaszul a kormány megszorító költségvetési és monetáris politikába

kezdett, ezzel visszafogva bizonyos mértékig a gazdasági növekedés ütemét és szabatos energiaigényességről átállt tudás és technológiaszükséges iparágakra.

A Plaza-egyezmény hatására a 80-as években a jen a dollárral szemben elkezdett felértékelődni, amely komoly akadályt állított a japán exportpiacra. A nagyvállalatok költségmegtakarító intézkedéseinek köszönhetően elindult az a több országot felölelő fejlődés a japán feldolgozó- és autóiipari beruházásoknak köszönhetően, amit manapság csak „*kis tigriseknek*” neveznek. Állami szempontból egy expanzív monetáris és költségvetési lépéssorozattal tartották kordában az árfolyamot, kisebb sikerrel, amihez még a belső befektetési és lakossági kereslet is hozzá tett. (Ferber, 2014)

Míg Európában a rendszerváltás gördített akadályokat a gazdasági mechanizmusok elé, addig Japánban az *eszközpiaci és pénzügyi buborék* pukkadott ki a túl magas ingatlan árak, a túl sok beruházás rossz tőke megtérülése, a feldolgozóipar külföldre települése és az egyre öregedő társadalom következményeként. A visszaesést követően csak nagyon lassan indult el újra a gazdaság. Állami élénkítő csomagok, a bankválság sem segített visszalépni a növekedésbe. Az ezredforduló előtti évtizedre jellemző folyamatos *stagnálás* szinte a mai napig fenntartja magát. (Muraközy, 2015)

2.2 Állami szerepvállalások a távol-keleti országban

Az ázsiai ország esetében az állami beavatkozások hasonlóak, mint az európai országok esetén. Igaz, sok *vis major* esemény kényszeríti a vezetőket olyan lépésekre is, amelyeket normális helyzetekben nem vagy nem mindig alkalmaznának. Például a 2008-2014-es gazdasági világválság lecsengését olyan katasztrófák nehezítették, mint a 2011-es tóhokui földrengés és cunami, vagy a minden évben visszatérő és egyre súlyosabb esőzések, hóhullámok.

2012-től Japánban *Abe Sinzó* által vezetett Liberális Demokrata Párt képviselteti magát a legnagyobb arányban a törvényhozásban. A miniszterelnöknek ez már a második beiktatása volt az 2007-es lemondását követően. Mostani kormányzását „*Abenomics*” elnevezéssel emlegetik, amely az angol *economics* és a kormányfő nevének összekapcsolásából áll és fő programsomagjának leghíresebb „marketing” megnevezése.

A kormányzat három fő pontot jelölt ki, amelyeket fontosnak ítélt:

- agresszív monetáris enyhítés,
- rugalmas fiskális politika, és

- strukturális reformok a potenciális növekedés erősítésére.

A felsoroltak közül mind a három lényeges a dolgozatom szempontjából, hiszen az ötlet az volt, hogy a monetáris lazítás és a pénzügyi ösztönzés hatására növekedne a beruházási, a fogyasztási kedv és az export is erősödne. A szerkezeti változások hatására pedig a munkavállalói szektor és szabályrend alakul át.

A kezdetleges sikerek azonban csak rövid-távon hoztak megnyugvást mind az államadósság kezelésében, mind a gazdasági növekedés stimulálásában. Egyik ilyen próbálkozás az államadósság-terhek kezelésében a fogyasztási adók növelése volt, 2014-ben 5%-ról 8%-ra. De az eredmény kicsit gyengébbre sikerült, mint várták, ezért is halasztották a 2015-re tervezett újabb emelést 2017-re, majd végül 2019 októberére.

Vizsgált időszak	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
GDP növekedés (%)	4.192	-0.115	1.495	2.000	0.375	1.223	0.609	1.929	0.788

1. táblázat Japán GDP növekedése százalékban 2010 és 2018 között (2018-as adatt előirányzat)
(Forrás: OECD)

A harmadik pont nélkül viszont nehéz lett volna a másik kettő irányt fenntartani, és a végső célt, azaz a gazdaság újabb fellendülését elérni. Óvatos lépésekben a munkavállalói szektort kezdték el átformálni: a nők és a nyugdíjas korosztály munka világába való visszatérésére, és a külföldi munkavállalók befogadására előkészíteni a jogi és strukturális környezetet. Nem is említve a berögződött japán tradíciók reformálását, mint a túlórák maximalizálása, hierarchiában gyökerező problémák kijavítása.

Illetve még volt egy negyedik kulcsfontosságú zóna, a pénzügyi szektor kockázatvállalás ösztönzése, amely mindhárom előző tényező stratégiájában valamilyen formában megjelent, hiszen a japán nép híresen szeret a biztonságra játszani mind a pénzügyi és gazdasági életben, mind a magánéletben. Így a kockázatvállalás növekedésének motiválásával olyan impulzusokat kapott volna a gazdaság, amelyek megkönnyítették volna a következő gazdasági lépéseket a cél elérése érdekében. (Schiff, 2015)

Mostanáig elég hüén állt a távol-keleti ország kormányzata az „Abenomics” mögött, azonban a jelenlegi vírusveszélyhelyzetből kiinduló gazdasági visszaesések és problémák milyen mértékben fogják megzavarni a további folyamatokat, még kérdéses. Természetesen, Magyarországhoz hasonlóan gazdasági mentőintézkedéseket már hoztak, néhány közülük:

- kamatmentes, fedezetlen kölcsön lehetőségek,
- kedvezőbb kölcsönfeltételek (a felhalmozott adósságok kamatmentes kölcsönként való refinanszírozása),

- a nemzeti adók és a társadalombiztosítási járulékok fizetésének halasztása szankciók és biztosítékok nélkül (ez közel 26 billió jent jelent),
- mikro-, kis- és középvállalkozásoknak 2 millió jent értékben, egyéni üzleteknek 1 millió jent értékben készpénz segély.¹

2.3 A két ország viszonya diplomáciai és gazdasági szempontból

Magyarország és Japán első interakciói a 19. század végére tehetőek, köszönhetően az *1873-as bécsi világkiállításnak*, ahol elsősorban művészetükkel nyűgözték le az európai nemzeteket. A későbbiekben viszont haditechnológiára tolódtott át a hangsúly. 1899-ben meg is alakult Budapesten a Keleti Kereskedelmi Akadémia, majd a *Turáni Társaság*, ahol vezetői pozíciókban olyan személye ültek, mint Széchenyi Béla, Paikert Alajos, illetve Teleki Pál.

A századfordulót követően több művészeti kiállítás is megrendezésre került a két ország egymás iránti érdeklődését tovább fokozva. Azonban az első világháború miatt a kapcsolatok megszakadtak. (Kiss, 2009)

A 20. századi világegést követően az *első diplomáciai újrakapcsolódás 1960-ban* történt, amikor a két ország követségeket hozott létre, melyek pár évre rá nagykövetségi rangra emelkedtek. Jelenleg a magyarországi Japán Nagykövetség Budapesten, míg a japán Magyar Nagykövetség Tokióban található. A budapesti Japán Nagykövetség 2015-ös adatai alapján több mint 1200 japán állampolgár élt Magyarországon, a távol-keleti országban pedig közel 600 honfitársunk tartózkodott.

A rendszerváltás utáni évtizedekben a két ország kapcsolata egyre erősödött. Több kulturális és egyéb más programok, események szervezése történt meg, melyeknek egyik kiemelkedő pontja a *Japán Alapítvány* budapesti irodájának megnyitása 1991-ben. A katasztrófákban is egymás mellett állt a két ország, mint például a 2010-es magyarországi vörös iszap katasztrófa vagy a 2011-es tóhokui földrengés és cunami esetéről van szó.

¹ Prime Minister of Japan and His Cabinet – Emergency Economic Measures for Response to COVID-19 (Key Points), link: <http://japan.kantei.go.jp/ongoingtopics/COVID19Response/COVID19April7EEM.pdf> (letöltés: 2020. április 27. 14:21)

A magyar kormányfő hivatalos látogatást tett Japánban 2013-ben. Míg egy évvel később Magyarország külügyminisztere is meglátogatta a szigetországot.

A 2019-es év volt *a japán-magyar diplomáciai kapcsolatok felvételének 150. évfordulója*, amely során több közös kulturális és gazdasági rendezvényre is sor került mind itthon, mind a távol-keleti országban. Kiemelendő, hogy az év második felében Kako japán császári hercegnő is ellátogatott Hazánkba.²

1. ábra Az évforduló logója (forrás: Japán nagykövetség)

2.4 Kettős adóztatást elkerülő és egyéb egyezmények

1980. február 13-án aláírt *'Magyar Népköztársaság és Japán között a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelemadók területén'* egyezményt az 1980. év 18. törvényerejű rendelettel hirdették ki. A szerződés kitér arra, hogy a szerződő államok értesíteni fogják egymás illetékes hatóságait a jogszabályaik végrehajtásában történő változásokról. Fő pontjai

- a telephelyre,
- az ingatlan vagyonból származó jövedelemre, az ingatlan vagyon elidegenítéséből származó nyereségre,
- a vállalkozási nyereségre, az osztalékra, a kamatra,
- a légi- és tengerijárművek nyereségére,
- az ipari és kulturális licencdíjra, a szabad foglalkozásként számontartott tevékenységért kapott jövedelemre,
- a nem önálló munkáért kapott fizetésre/bére és más hasonló térítésre,
- az igazgatótanácsi térítésre és más hasonló fizetésre,
- a nyugdíjra és más hasonló térítésre, illetve
- az ideiglenes jelleggel érkező tanár, természetes személy (tanulmányi, kutatási és szakmai kiképzési céllal) ellátásra, és
- egyéb, az előbbieken nem felsorakoztatott jövedelmekre is kitér.³

2014. január 1-étől kezdődően hatályba lépett *Magyarország és Japán között egy szociális biztonságról szóló egyezmény*. Ennek értelmében tisztázták a kiküldetésre, az önálló

² Magyarországi Japán Nagykövetség: Japán-magyar kapcsolatok (Letöltés: 2020. április 20.) Link: https://www.hu.emb-japan.go.jp/itpr_hu/bilateral.html

³ 1980. évi 18. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság és Japán között a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelemadók területén Budapesten, az 1980. évi február hó 13. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről

vállalkozóra, a repülőgépek fedélzetén foglalkoztatott személyekre, illetve a diplomáciai missziók, a konzuli állomáshelyek tagjaira és a köztisztviselőkre vonatkozó rendelkezéseket mindkét ország felségterületére érvényesen.⁴

Alapvetően Japán és Magyarország között, ha munkavégzés céljából utaznak az állampolgárok egyik országból a másikba, vagy hosszabb távra érkeznek valamelyik országba, akkor vízum szükséges, amelyeket a nagykövetségeken lehet kérelmezni.

Azonban 2017. februárjában a két kormány között létrejött „*Working Holiday*” megállapodás szerint: egyes országok fiataljai (18 és 30 év közöttiek) egy meghatározott ideig (maximum egy év időtartamra) a másik országban tartózkodhatnak turizmus céllal, és ezen idő alatt a megélhetéshez és ottani utazáshoz szükséges fedezetet munkavégzéssel kiegészíthessék.⁵

Ezenkívül, mivel Magyarország tagja az Európai Közösségnek, így az Unió által megkötött megállapodások is érvényesek az ország további gazdasági kapcsolataira. A 2018. július 17-én aláírt *partnerségi megállapodás* is kiterjed Hazánkra, amely Japán és az Európai Unió között kötött.

A megállapodásban elsősorban a borexport-ösztönzési rendszer hatékonyságára, annak a Bizottság általi elfogadására tér ki. A 2019. február 1-én hatályba lépett egyezmény alapján megfelelő nyilatkozat kitöltésével kérelmezhető egy preferenciális tarifális elbánás a japánból származó árukra.⁶

⁴ Nemzeti Adó- és Vámhivatal: Tájékoztató a magyar-japán szociális biztonsági egyezményről https://www.nav.gov.hu/nav/ado/jarulek/tajek_magyar_japan.html (letöltés: 2019.12.28. 13:57:21)

⁵ Working Holiday vízum, (letöltés: 2019.05.30. 12:08:25)

link: https://www.hu.emb-japan.go.jp/itpr_hu/consul_entryvisa.html

2017. évi XXXIV. törvény a Magyarország Kormánya és Japán Kormánya között az ideiglenesen munkát vállaló turisták programjáról szóló Megállapodás kihirdetéséről

⁶ A Tanács (EU) 2018/1907 Határozata (2018. december 20.) az Európai Unió és Japán közötti gazdasági partnerségi megállapodás megkötéséről

3. Progresszív és lineáris adózás

A *modern jövedelemadó* Európában az 1800-as években keletkezett, majd fejlődött az akkori politikai és gazdasági változások következményeként. Mind Magyarország, mind Japán esetében a különböző történelmi események, más országok gazdasági és társadalmi hatásai befolyással voltak az adózási rendszer kiépítésére, újak bevezetésére, régiak megszüntetésére.

Míg Hazánk esetében egyértelműen, a *földrajzi elhelyezkedése* miatt az európai országok külön-külön, majd az Európai Unió szervezete egységesen hatott az adóstruktúránkra, addig a távol-keleti állam esetében a legnagyobb behatással az *Amerikai Egyesült Államok* bírt a második világháborút követően.

A *progresszív*, másnéven többkulcsos adók esetében az átlagadókulcs az adóalap emelkedésével együtt nő, míg az egykulcsos, azaz *proporcionális* adónál az adókulcs adott, és minden mértékű adóalap esetén fix. Általános értelem a két adózási fajta mellé egy harmadikat, a *degresszív* adózás fogalmát is felsorakoztathatnánk, de mivel az a gyakorlatban nem jellemző, és nem igazán használták, így azzal ezen dolgozat keretei között nem foglalkozom. (Galántainé, 2019)

3.1 A két adózási forma a személyi jövedelemadózási tükrében

Mindkét adózási forma jellemző a személyi jövedelmek esetén, és ahány ország, annyi választás a kétfajta között. Így Magyarország és Japán helyzetében is elmondható, hogy a történelem során a két adózási forma alkalmazásra került. Bár Magyarország esetében szembetűnőbb a változtatás a vizsgált időszakot tekintve.

Az egykulcsos struktúra a magánszektor megtakarításainak növelését, néhány esetben, mint Hazánknál is, a fogyasztási adók fajsúlyának növelését eredményezi. Kimondott célzattal ez az adózási forma nem irányul sem az alacsonyabb jövedelemmel rendelkezők, sem a gazdagabbak felé, viszont az elmondható, hogy a magasabb jövedelemmel rendelkezők kedvezőbb helyzetben állnak ezen esetben.

Év	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Adófa	Kétkulcsos	Kétkulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos	Egykulcsos
Adókulcs	17%, 32%	16%	16%	16%	16%	16%	15%	15%	15%	15%	15%

2. táblázat Magyarország személyi jövedelemadókulcs változása 2010 és 2020 között, saját szerkesztés

A többkulcsos rendszer esetében a variációk száma magas. Személyi jövedelemadóknál főként kettő vagy három sávot szoktak megállapítani, attól függően, hogy az adott nemzetben milyenek a kereseti és szociális viszonyok, valamint az adott kormányzat gazdaságpolitikája. Japánban ezzel ellentétesen a vizsgált időszak kezdetén *hat*, még a végére már *hét jövedelmi sávot* határoztak meg a progresszivitás érdekében. (

De magának a többkulcsos rendszernek is megvannak a különböző ütemei: egyenletes, gyorsított és lassított progressziót lehet megkülönböztetni. Jellemzően a sávos (globális) és a folytonos progressziót alkalmazzák a gyakorlatokban. Japánban az előbbit használják a személyi jövedelem adózásban. (Hiromitsu, 1993)

<i>Adóköteles jövedelem mértéke</i>	<i>2010-2014. időszak adókulcsai</i>	<i>Fizetendő adómértékéből levonandó összeg</i>	<i>2015- napjainkig időszak adókulcsai</i>	<i>Fizetendő adómértékéből levonandó összeg</i>
1 950 000 Yen alatt	5 %	0 Yen	5 %	0 Yen
1 950 001 – 3 300 000 Yen	10 %	97 500 Yen	10 %	97 500 Yen
3 300 001 – 6 950 000 Yen	20 %	427 500 Yen	20 %	427 500 Yen
6 950 001 – 9 000 000 Yen	23 %	636 000 Yen	23 %	636 000 Yen
9 000 001 – 18 000 000 Yen	33 %	1 536 000 Yen	33 %	1 536 000 Yen
18 000 000 Yen fellett, 2015-től 18 000 001 – 40 000 000 Yen	40 %	2 796 000 Yen	40 %	2 796 000 Yen
40 000 000 Yen felett	-	-	45 %	4 796 000 Yen

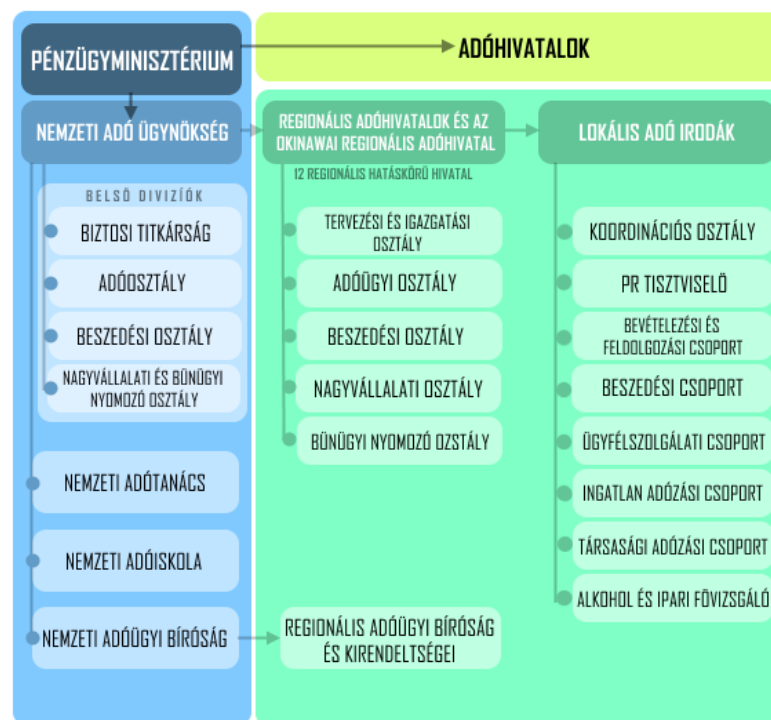
3. táblázat Japán személyi jövedelemadókulcs változása 2010 és 2020 között⁷

⁷ Japanese National Tax Agency: No. 2260 所得税の税率 (letöltés: 2019.05.30. 12:33:14)
link: <https://www.nta.go.jp/taxes/shiraberu/taxanswer/shotoku/2260.htm>

4. Japán személyi jövedelemadózási rendszere

A távol-keleti országnál, ha visszamenőlegesen vizsgáljuk a struktúrát, akkor mind a földrajzi tulajdonságai, mind az ország történelmi hagyományai befolyásolták a mostani kialakítását. A *többkulcsos rendszer* kibővítése 2015-től kezdődően még jobban szélesítette a jövedelmi kategóriákba esők adóterhének arányosítását. Azonban maga a szabályozás elég régre nyúlik vissza, hiszen a személyi jövedelemadózási rendszerét az 1945. évi 33. törvény a jövedelemadóról foglalja jogi környezetbe.

Japánban a jövedelemadó (sotokuzei) esetén önbevalló rendszer működik, vagyis elsődlegesen az egyes adózók készítik el a bevallásukat a saját felelősségükre. Adminisztrációs szempontból a bevallási időszak az előző adóévre tekintettel az azt követő év februárjától márciusáig tart. (Japán SZJA tv. 120. cikk) A 2019-es évet, vagyis a *Reiva-kor* első évét figyelembe véve 2020. február 17-étől 2020. március 16-áig. Ezen intervallum alatt nem csak az adóköteles jövedelem bevallása szükséges, hanem ilyenkor lehet az adóvisszatérítési igényléseket is leadni az adóhivatalnak.

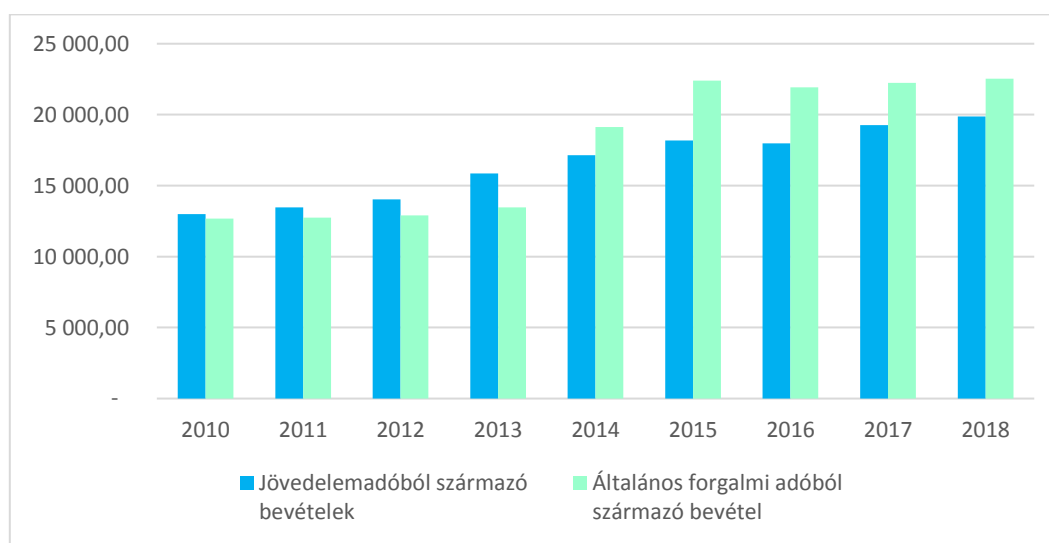
2. ábra A nemzeti adó hatóság szervezeti felépítése (saját szerkesztés a NTA Report 2019 10. oldal alapján)

Szervezeti felépítését tekintve a japán adóhatóság is központi egységekből és regionális hatáskörű hivatalokból áll. A Pénzügyminisztérium alá tartozó szervezet 12 Regionális

Adóhivatalra, 524 helyi Adó Irodára (zeimuso) és magára a Nemzeti Adó Ügynökség központi szervére bontható, melyek minden része saját hatáskörében foglalkozik a személyi jövedelemadóhoz kapcsolódó szabályozással, bevallásával, beszedésével, vagy éppen ügyfélszolgálati kérdésekkel.⁸

Elsődlegesen papír alapú, regionális szinten lehet a bevallást benyújtani, azonban már Japánban is van más lehetőség. Ahogy Hazánkban is elkezdtek a 21. század digitális fejlődéséhez felzárkóztatni a bevallási rendszert, úgy Japánban is elindultak kezdeményezések ezen a területen. A japán *e-Tax software* egy olyan adózási program, amelyet alkalmazva az adóvisszatérítések kérvényezése, az adók kifizetése egyszerűbbé tette ezen időszak folyamatait.

Ha a tényadatokat vesszük figyelembe, akkor *két adóbevételt* emelnék ki: a *jövedelemadóból származó bevételek éves értékét és az általános forgalmi adóból származó bevétel éves értékét*. Az alábbi diagramon jól látható, hogy a vizsgált időszak kezdeti felében a jövedelemadóból befolyt bevétel kis mértékben, de meghaladja a fogyasztási adóból befolyt összeget.

3. ábra Japán adó bevételek a két adófajta tekintettel (milliárd jen) a Melléklet 2.2. táblázata alapján

Ez az ütem megfordul 2014-től kezdődően, amely annak köszönhető, hogy a kormányzat sikeresen megemelte az áfakulcs mértékét, 5 %-ról 8 %-ra változott. Bár 2019-es adatok még nem állnak rendelkezésre, de feltételezhető ez az irány maradni fog, abból kifolyólag, hogy 2019. októberétől egy újabb növelés történt, 10 %-ra emelkedett.

⁸ National Tax Agency Report 2019 (letöltés: 2020. április 26. 15:48) (5. oldal)

A korábban tárgyalt gazdaságpolitikai irányok még nem szűrhetőek ki ezen adatok tendenciájában, hiszen ebben a tíz éves időintervallumban még nem észlelhető, hogy az állam szeretné ösztönözni a fogyasztást. Japánban ez egy lényegi pont, hiszen a szigorú munkafeltételek és a társadalmi berendezkedés miatt a fogyasztási szokások erősen eltérnek egy európai országtól. Az előregedő munkavállalói réteg mellett szükséges a személyi jövedelemadóról a hangsúlyt áttenni egy olyan forrás lehetőségbe, mint jelen esetben az általános forgalmi adó

4.1 Történelmi áttekintése és kialakulása

Japánban az 1940-es években kezdődött el a nemzetközileg is elismert jövedelemadó kifejlesztése, amelynek akadályt szabott a második világháborúra való készülődés. Ennek eredményeként a háború alatt a jövedelemadók sávós és időzített formában voltak érvényben, míg a társasági adó egykulcsos rendszerrel működött. A fogyasztási adókhoz hasonló rendszer is egészen kezdetleges formában valósult meg, egészen 1989-ig, amikor végérvényesen bevezették az általános forgalmi adó intézményét az országba.

Az adórendszer korszerűsítés a világháború utáni amerikai beavatkozásoknak köszönhető, kiemelve Carl S. Shoup 1949-es reformjait és Joseph Dodge hajthatatlan akaratát. A Shoup-Missionként is emlegetett reformok a közvetlen adókat célozták főként. Kielezték az újjáéledő adó struktúrát:

- a személyi jövedelem progresszivitására, amelyekhez célokat és kvótákat rendeltek,
- a magas társasági adó és a jövedelemtöbblet-adó rátára, és
- az adó bevételek a központi kormányzathoz való kötéséhez, annak ellenére, hogy az allokációs folyamatok prefektúra szinten történnek.

Ezeket a további évtizedekben módosították vagy megszüntették, mivel az amerikai irányelvek nem voltak megfelelőek a távol-keleti ország sajátos feltételeinek. Így végül négy alappillére összpontosult az ország adórendszer.

A reformok kezdetén jött létre a Nemzeti Adó Ügynökség is, amely a Pénzügyminisztérium gondnoksága alatt szervezi és felügyeli az ország adózási folyamatait és segíti az adózói kötelezettségek problémamentes betartását.

A globalizáció következtében az adóstruktúra a nemzetközi feltételekhez is idomult, kiemelve, hogy egyedüli országgént csak 1989-ben vezették be a szigorúan vett általános forgalmi adót, illetve ekkor emelték hozzá az ABC termékekre vonatkozó szabályozást is. (ABC termékek: általános érvényben alkohol-benzin-cigaretta) (Hiromitsu, 1993)

4.2 Progresszív sajátosságok

A vizsgált időszakban, tehát 2010-től mostanáig a Japán jövedelmeket sávos rendszerben adózták. 2010-től 2014-ig bezárólag hat sávot határoztak meg, míg utána bevezettek egy hetedik sávot is (lásd: 2. táblázat), ezzel is ellensúlyozva a jövedelmi egyenlőtlenségekből származó aránytalan adóterheket.

Ez nem is akkora folyamat különbség Magyarországhoz képest, mivel egy tíz éves intervallumban a gyorsan változó makró- és mikrógazdasági tényezőkre egyaránt, mindkét országnak válaszolnia kell a versenyképesség fenntartása érdekében.

Az adókötelezettség terhét az *adókötelezett adóügyi illetősége* is befolyásolja, akárcsak Magyarországon. Ha bármely magánszemély lakóhellyel (*dzsúsó*) vagy (egy év, vagy azt meghaladóan) állandó tartózkodási hellyel (*kjosó*) rendelkezik belföldi illetőségű.

Illetve egy lényeges különbség, ha nem japán állampolgárságú magánszemélyként lakóhellyel vagy állandó tartózkodási hellyel rendelkezik a megelőző tíz év figyelembevételével összesen öt vagy annál kevesebb évig, akkor nem tartós/ideiglenes belföldi illetőségű adóügyi személynek minősül. Minden egyéb esetben kerül csak a magánszemély a nem belföldi, azaz külföldi illetőség alá. (Japán SZJA tv. 3. cikk)

KLASSZIKUSAN	MINDEN JÖVEDELEM, AMELY NEM KÜLFÖLDRŐL SZÁRMAZIK	KÜLFÖLDRŐL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM	
		AMIT JAPÁNBAN FIZETTEK KI	AMIT KÜLFÖLDÖN FIZETTEK KI
BELFÖLDI ILLETŐSÉGŰ	ADÓKÖTELES		
IDEIGLENES BELFÖLDI ILLETŐSÉGŰ	ADÓKÖTELES	CSAK AZON RÉSE ADÓKÖTELES, AMELYET JAPÁNBAN ADTAK ÁT	
KLASSZIKUSAN	BELFÖLDRŐL SZÁRMAZÓ JÖVEDELEM	MINDEN JÖVEDELEM, AMELY NEM BELFÖLDRŐL SZÁRMAZIK	
	KÜLFÖLDI ILLETŐSÉGŰ	FELTÉTELEKKEL ADÓKÖTELES	NEM ADÓKÖTELES

4. ábra Adóköteles jövedelem illetőség szerint Japánban, saját szerkesztés a törvény alapján

Természetesen a jövedelemadózás szempontjából a nem japán állampolgárságú magánszemély származási országának törvényeit és a kettős adóztatás elkerüléséről szóló szerződések rendelkezéseit is figyelembe kell venni.

Hazánkhoz hasonlóan a belföldi adóügyi illetőségű magánszemélyek teljes jövedelme adókötelesnek minősül. Ideiglenes belföldi illetőség esetén, akkor köteles jövedelemadót fizetni, ha Japánban kapja a beföldről származó és/vagy külföldről származó jövedelmét. Valamint, ha külföldi forrásból származó jövedelmét a távol-keleti országból utalták. Külföldi illetőségű személy a belföldi jövedelme után fizet csak adót. (Japán SZJA tv. 15-16. cikk)

Adóköteles jövedelemnek minősülnek az összetett adózás alá eső kamatjövedelem, az osztalék jövedelem, az ingatlan vagyomból származó jövedelem, az üzleti jövedelem, a bérjövedelmek, a nyugdíjból származó jövedelmek, erdészeti jövedelmek, az ideiglenes jövedelem, az egyéb bevételek és az összesített adóköteles tőkenyereség.

A bruttó jövedelembe tartozik az előző bekezdésben felsorolt összes jövedelem, kivétel a nyugdíj és erdészeti jövedelmek. (Japán SZJA tv. 8-9. cikk)

Míg Japánban az öregségi nyugdíj, hozzá kapcsolódó egyéb jutatások után is kell személyi jövedelemadót fizetni, addig Magyarországon a törvényben foglaltak szerint az öregségi nyugdíj a magánszemély adómentes bevételének számít. (Magyar SZJA tv. 1. számú melléklet)

Az öregségi nyugdíjból, nyugdíjhoz kapcsolódó juttatásokból, egyéb ideiglenes nyugdíj juttatásokból származó bevétel azon része minősül jövedelemnek, amelyet az alábbi képlet segítségével számolunk ki = (összes nyugdíjhoz kapcsolódó bevétel – nyugdíjhoz kapcsolódó levonás összege) *0,5. A nyugdíjhoz kapcsolódó levonás összege függ a szolgálatban eltöltött évek számától. (Japán SZJA tv. 30. és 54. cikk)

<i>Szolálatban eltöltött évek száma</i>	<i>Levonás összegének kiszámítása</i>
20 évnél kevesebb	400 ezer jen * évek száma (minimum 800 ezer jen)
20, vagy annál több év	700 ezer jen * (évek száma – 20 év) + 8 millió jen

4. táblázat *Az adóköteles nyugdíj jövedelmekből levonásra kerülő összegek kiszámolásának módszertana, saját szerkesztés*

Ezek a levonások akkor is érvényesek, amikor rokkantság vagy súlyos testi fogyatékoság miatt előbb lesz jogosult nyugdíjra a magánszemély. Ezen esetben a levonás összegéhez még 1 millió jen hozzácsapódik.

A kiszámított összeget csak ezután kell a jövedelmi sávjának megfelelő adókulccsal megszorozni a fizetendő adó értékéért.

Erdészeti jövedelem az erdőből, fakitermelésből, erdő átruházásából származó bevételből számítandó, bár az utolsó két bevételt a megszerzés időpontjától számított 5 évig nem kell beleszámítani a bevételbe.

Erdészeti jövedelem = (az év során szerzett bevétel – a felmerült költségek) – 500 ezer jen

Felmerült költségek az erdő telepítésének és megszerzésének költsége, az erdő fejlesztéséhez vagy átruházásához szükséges kiadások, kezelési költségek, fakitermelési költségek és egyéb hozzájuk kapcsolódó költségek. (Japán SZJA tv. 32. cikk)

A *kamatjövedelem* az állami, vállalati kötvények, betétek, megtakarítások kamata, valamint a közös befektetési alapból, állami és vállalati kötvény befektetési alapból, nyilvánosan kibocsátott vállalati kötvényekből, egyéb befektetési alapból származó jövedelem elosztás teljes bevétele jövedelemnek minősül. (Japán SZJA tv. 23. cikk)

Az *osztalékjövedelem* esetén az év során szerzett teljes összeg adóköteles. A mezőgazdasági, halászati, feldolgozóipari, nagykereskedelmi, kiskereskedelmi, szolgáltatói és egyéb tevékenységből származó jövedelem az *üzleti jövedelem*, amelynél a bevételt csökkentjük a felmerülő költségekkel. *Ingatlanjövedelemként* említi a japán jogszabály az ingatlan bérbeadásból származó bevétel szükséges költségekkel csökkentett részét. (Japán SZJA tv. 23-27. cikk)

Földterület, lízing jogok, földterületen létesített épületek, szerkezetek átruházásából származó bevétel esetén a *vagyonátruházási jövedelem* = megszerzett tőke – (beszerzési költségek + átruházási kiadások). Ha a pozitív különbség képződik, akkor 500 ezer jent a magán személy még levonhat belőle. (Japán SZJA tv. 33. cikk)

Alkalmazotti jogállású magánszemély *munkabére*, bónusz és prémium juttatása után adózik, adóköteles jövedelmének kiszámítása az alábbi táblázatban követhető végig (Japán SZJA tv. 28. cikk):

<i>Munkabér sávok</i>	<i>Levonás összege (2019)</i>
1 625 000 jen alatt	650 000 jen
1 625 000 -1 800 000 jen	munkabér * 0,4
1 800 000 – 3 600 000 jen	(munkabér * 0,3) + 180 000 jen
3 600 000 – 6 600 000 jen	(munkabér * 0,2) + 540 000 jen
6 000 000 – 10 000 000 jen	(munkabér * 0,1) + 1 200 000 jen
10 000 000 jen felett	2 200 000 jen

5. táblázat *Bérbevételből a jövedelem kiszámításához szükséges módszertan, saját szerkesztés a törvény alapján*

A távol-keleti országban egy egyszeri, úgynevezett *ideiglenes jövedelmet* is megkülönböztetnek, amely minden olyan bevétel, amihez nem köthető vagyon, jogviszony, átruházás vagy szolgáltatás, de alkalmi, átmeneti jelleggel a magánszemély megszerzett. A bevétel ráfordítással való csökkentése után itt is alkalmazható a 500 ezer jenes speciális levonás. (Japán SZJA tv. 34. cikk)

Még megemlíteném az *egyéb bevételekből származó jövedelmet*, amely tartalmát tekintve hasonlít a magyar megfelelőjéhez, mégis különbözik. Megfogalmazása is hasonló, ugyanis minden olyan jövedelem, amely az előző kategóriákba nem sorolható be. A japán megfelelőben beletartozik az állami nyugdíj, munkavállalói nyugdíj, meghatározott járuléka-alapú társaságok nyugdíj szolgáltatása, egyes külföldi nyugdíjak, ha a magánszemély másodjövedelmet is kap mellette. Ide sorolható még a kézirat díjak, előadói díjak, jogdíjak, televíziós megjelenés után járó díjak. (Japán SZJA tv. 35. cikk)

A kiszámolás módszertana függ a jövedelem milyenségétől: nyugdíj juttatás esetén egy-egy sávok kalkulációt alkalmaznak az 1955. január elseje előtt születetteknek és az 1955. január másodika után születetteknek. További egyéb bevételeknél a felmerült költségek levonását követően kapható meg az adóköteles jövedelem.

A japán törvény alapján *elismert költség* az ingatlan jövedelmek, üzleti jövedelmek vagy egyéb jövedelmek esetén az a felmerülő kiadás, amely közvetlenül szükséges a bevétel megszerzéséhez, általános adminisztrációs költségek és egyéb általuk generált költségek. (Japán SZJA tv. 37. cikk)

A bruttó jövedelemből, nyugdíjból vagy erdészeti jövedelemből számítandó adó mértékét csökkentik/változtatják az esetleges *levonások*, *adóalap* és *adókedvezmények* és *adómentesítő kedvezmények* belföldi illetőségű személy esetén, bár főleg abszolút összegekben és nem arányokban megállapított mértékben. (Japán SZJA tv. 120. cikk)

A törvény szabályozza a sorrendiséget is, ahol előnybe részesíti az egészségügyi költségekhez, a társadalombiztosítási díjhoz tartozó levonásokat és a kölcsönös kisvállalkozások segélyeinek levonását. (Japán SZJA tv. 21. cikk)

Néhány kiemelkedő *kedvezmény* a teljesség igénye nélkül:

- özvegyek esetén általánosan 270 000 jen; kivétel az az asszony, akinek van eltartott gyermeke, és teljes jövedelme nem haladja meg a 5 000 000 jent éves szinten, akkor 350 000 jen a kedvezmény összege, (Japán SZJA tv. 81. cikk)
- dolgozó hallgató, diákok esetén szintén 270 000 jen, ha az éves bevétele nem haladja meg a 650 000 jent, (Japán SZJA tv. 82. cikk)

- fogyatékossgal élő személyeknek -, a fogyatékossg súlyosságát figyelembe véve lehet 270 000 jen, speciális esetekben 400 000 jen személyenként, vagy ha mindkét eshetőség bekövetkezik egy háztartásban, akkor a kedvezmény összege 750 000 jen, (Japán SZJA tv. 79. cikk)
- különleges mentesség a házastársak számára, amelyet csak az egyik fél veheti figyelembe, attól függően, hogy az éves jövedelme nem haladja meg a 10 000 000 jent, (Japán SZJA tv. 83. cikk)
- eltartottak esetén kapott kedvezmény: eltartott gyermekek után 380 000 jen, eltartott fiatal felnőttek után (19-23 éves kor között) 630 000 jen, ugyanazon háztartásban eltartott idős szülők után 580 000 jen, eltartott idős egyéb személyek után 480 000 jen, valamint (Japán SZJA tv. 85. cikk)
- alapvető (megélhetési költségek) kedvezmény, amely minden adófizetőre vonatkozóan 380 000 jen összeget takar. (Japán SZJA tv. 86. cikk)

Levonások az adóalapból még a társadalombiztosítási díjak, amelyeket közvetlenül a bérekből vonnak le (74. cikk), kisvállalkozások egységes segélyezési díja (75. cikk). Ide tartoznak még az életbiztosítási díjak alapján kiszámított kedvezmények, amelyek maximális összege 120 000 jen lehet (76. cikk), és a földrengés biztosítási díj után kapott kedvezmény 50 000 jenig (77. cikk). Ezeken kívül opcionálisan levonhatóak a baleseti veszteségek, az egészségügyi költségek és az adományok összegei (73. cikk).

Általános esetben, ha összevont bruttó jövedelemről, az adóköteles nyugdíj jövedelemről és az adóköteles erdészeti jövedelemről van szó, akkor a fizetendő adó kiszámítása hasonló a magyar gyakorlathoz:

+ Teljes összesített bruttó jövedelem/ nyugdíj / erdészeti jövedelem
- Teljes összesített levonás, kedvezmény a jövedelemből
= <i>Adófizetés alapja</i> (Ezerre kerekítve. Viszont, ha kevesebb mint 1 000 jen vagy negatív érték, akkor 0 jennek kell tekinteni.)

6. táblázat Az adóalap általános kiszámítási módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján

Az adófizetés alapjának megfelelő jövedelmi sáv adókulcsával megszorozni, majd a hozzátartozó levonandó összeggel csökkenteni a kapott eredményt, így kapjuk meg a fizetendő adót.

Adófizetés alapjának sávrendszere	A fizetendő adó kiszámítása
0 jen	0 jen
1 000 jen – 1 949 000 jen	Adófizetés alapja * 0,05
1 950 000 jen – 3 299 000 jen	(Adófizetés alapja * 0,1) – 97 500 jen
3 000 000 jen – 6 949 000 jen	(Adófizetés alapja * 0,2) – 427 500 jen
6 950 000 jen – 8 999 000 jen	(Adófizetés alapja * 0,23) – 636 000 jen
9 000 000 jen – 17 999 000 jen	(Adófizetés alapja * 0,33) – 1 536 000 jen
18 000 000 jen – 39 999 000 jen	(Adófizetés alapja * 0,4) – 2 796 000 jen
40 000 000 jen vagy felette	(Adófizetés alapja * 0,45) – 4 796 000 jen

7. táblázat A fizetendő adó általános kiszámítási módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján

Adójóváírásokkal azonban csökkenthetjük a fizetendő adó összegét a távol-keleti országban is. Kapott osztalék esetén, ha Japán székhelyű vállalattól és/vagy befektetési alapok profit megosztásából kapta. Igényelhető bizonyos feltételek mellett akkor is, ha felvett lakáshitelt újépítésű ház vásárlására, lakás bővítmények építésére használták.

A lakóházakhoz kapcsolódóan még adójóváírás igényelhető a földrengés-biztos bővítmények, javítások, akadálymentesítés, energiatakarékossá tétel esetén.

Speciális esetként az adójóváírás érvényes akkor is, amikor pénzbeli hozzájárulást fizetett be a magánszemély japán politikai párt vagy szervezet részére, vagy hitelesített nonprofit szervezetnek befizetett adomány esetén. Illetve, ha egyéb más esetben, közösség javát szolgáló bejegyzett szervezetnek, alapítványnak, oktatási intézménynek stb. jutatott adomány után is.

Természeti vagy egyéb más katasztrófák esetén, ha a magánszemély lakóházának, háztartásának kára meghaladja annak értékének a felét, akkor igénybe vehető még egy kedvezmény, amelyet azon személyek alkalmazhatnak, akiknek éves jövedelmük nem haladta meg a 10 millió jent. 5 millió jennél kevesebb jövedelemmel rendelkezőknél a kár teljes összege, 7,5 millió jenig a kár értékének 50 %-ka, e feletti éves jövedelem esetén a kár értékének a negyedét használhatják fel kedvezményként.

Külföldön megfizetett adó esetén szükséges a megfelelő dokumentumok csatolása, illetve az alábbi számítás alapján lehet kérni adójóváírást belföldi illetőségű személyeknek:

Levonási határ =	A jövedelemadókulcs mértéke adott adóévben	*	$\frac{\text{A teljes nem japánból származó jövedelem}}{\text{A teljes éves jövedelem}}$
------------------	---	---	--

8. táblázat *A külföldön megfizetett adóhoz tartozó levonási határ kiszámításának módszertana, saját szerkesztés*

Ezzel a kalkulációval megkapható egy levonási határ, amelynél, ha kevesebb a külföldön megfizetett adó, akkor teljes egészében felhasználható adójóváírásként. Ha külföldön megfizetett adó több, mint a levonási határ, akkor adott adóévben a levonási határig vehető figyelembe az adójóváírás, a fennmaradó részt pedig a következő három évre átvihető, évenként 1/3 részben. (Japán SZJA tv. 95. cikk)

Ahogy magyar gyakorlatban is alkalmazzák, úgy Japánban is van *adóelőleg* megállapításra lehetőség. Ez alkalmazotti bérek, nyugdíj esetén a legjellemzőbb. Előzetes nyilatkozat alapján a kiszámított adóelőlegeket folyamatosan az adóév során a kifizető munkáltatók visszatartják. Bevallási időszakban a visszatartott adóelőleg összegét kell bevallani az előzetes nyilatkozat csatolása, a munkáltató adatainak megadása mellett. (Japán SZJA tv. 139. cikk)

Általánosan, ha valaki nem vállalkozó, akkor a munkáltató felelőssége a bevallás elkészítése. Esetlegesen a kedvezményekhez, családi állapothoz köthetően kérhet nyilatkozatokat. Az *évvégi kiigazítás (nenmacu csoszei)* során pedig a megállapított adónál többlet esetén visszatérítést kérhet az e-Tax rendszeren keresztül, hiány esetén pedig a kiegészíteni a fizetendő adó egészére. (Japán SZJA tv. 190-193. cikk)

Ha a magánszemély éves bérjövedelme meghaladja a 20 millió jent, vagy van másodállása, osztalékjövedelme vagy egyéb más 200 ezer jent meghaladó jövedelem, vagy olyan munkáltató alkalmazza, amely székhelye Japánon kívül található, akkor a magánszemélynek kell manuálisan a bevallást elkészíteni.

Természetesen Japánban is, ha az adókötelezettségeket elmulasztja, elkerüli a magánszemély, akkor ezek az esetek jogkövetkezményeket (*basszoku*) vonnak maguk után (Japán SZJA tv. 238-240. cikk):

- *Késedelmi adó*: az adófizetési határidő utáni naptól számított napokra kiszabott szankció az adófizetési kötelezettség meg nem történte végett. A késedelmi adó

százaléka a határidőtől számított két hónapig 7,3 %, azt követően 14,6 %. Ha az ezer jent nem éri el az összege, akkor nem kell megfizetni.

Késedelmi adó =	Személyi jövedelemadó	*	$\frac{\text{Késedelmi adó százaléká}}{365 \text{ nap}}$	*	Késett napok
-----------------	--------------------------	---	--	---	-----------------

9. táblázat A késedelmi adó kiszámításának módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján

- *Kiegészítő adó*: a következő esetekben köteles megfizetni az adózó:
 - *adminisztrációs mulasztás* esetén további 15 % az eredeti fizetendő adóra, ha határidőn túl nyújtották be a bevallást. 500 ezer jent meghaladó fizetendő adó esetén a mérték 20 %, valamint öt évig, ha újabb nagy mértékű adó kiszabásra kerül, akkor 10 %-kal növekedik a mérték. Ha a hibáját észlelte az adózó, és önként benyújtja a bevallását, akkor a kiegészítő adó 5 %-ra redukálódik.
 - ha a megállapított *fizetendő adó kevesebb*, mint az indokolt lenne, akkor 10 % kiegészítő adó fizetésére kötelezik az adózót. A megállapított mérték meghaladja az 500 ezer jent, akkor 15 % az adó. Azonban jóhiszemű tévedésnél és azonnali korrekciónál nem történik kiegészítő adó kivetése.
 - *adóelőleg fizetésének mulasztása* esetén 10 %-os kiegészítő adó kivetése történik. Ha a mulasztást észlelte az adózó és határidő után, eljárás lefolyása nélkül megfizette, akkor a kiegészítő adó mértéke 5 %.
 - *nagy mértékű illeték* kiszabása történik, ha túlzottan alacsony a megállapított adó mértéke az indokolthoz képest vagy az adózó az adókötelezettség alapjául szolgáló tényeket részben vagy egészben hamisította vagy megsemmisítette. Első esetben 35 %, második esetben 40 % az adó mértéke. Öt éven belüli, újbóli kivetés esetén 10 %-kal növelik még a mértéket.

4.2.1 Előnyök a lineáris magyar adózással szemben

1. Véleményem szerint a progresszív adózás sokkal előnyösebb nagy népesség szám esetén, mivel a jövedelmi besorolás terén több variáció lehetséges, és az adóbefizetések maximalizálása könnyebb egy lineáris kulccsal szemben. Japánnak 2017-es statisztikai adatok alapján 126,71 millió lakosa volt, míg Magyarország demográfiája a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján kicsit kevesebb mint 9,8 millió fő volt.⁹

⁹ Statistical Handbook of Japan – 2018, Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Japan (8. oldal) és Központi Statisztikai Hivatal - Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint, január 1. link: <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html> (letöltés: 2020.04.12. 13:01)

2. Fő szempont a progresszív adózás esetén az arányos teherviselés. A sávok hivatottak ellensúlyozni a jövedelmi helyzetből származó adóterhek könnyítését. Tehát azokat terhelje nagyobb mértékű adófizetésikötelezettség, akik magasabb jövedelemmel rendelkeznek. Ezért is történt egy még magasabb jövedelmi csoport kialakítása 2015-től kezdve, mivel a kormányzat úgy ítélte meg, hogy a jövedelmi olló egyre jobban szélesedik.
3. A magasabb jövedelműek esetén egy magasabb adókulcsnál is több jövedelmük marad, mint hogy egy fix adókulcs esetén a szegényebb rétegnél. Az „Abenomics” egyik kihirdetett célja a magánháztartások megtakarítás állományának növelése, illetve a fogyasztás ösztönzése. Mindkét irányvonalnak ezen progresszív sajátosságok kedvező környezetet adnak.
4. Recesszió esetén megfelelő stabilizátorként működik. Nettó jövedelmek értéke nem olyan súllyal csökkennek, hiszen a mérséklődéssel párhuzamosan az adókulcs is alacsonyabb lesz. Ezzel a jövőbeli gazdasági válságokhoz egy kicsi lépéselőnyvel tud odaállni a kormányzat, bár a jelenlegi vírushelyzettel kapcsolatosan az egészségügyi helyzet is változótényezőként szerepel.
5. Progresszív szerkezetű adózásnál könnyebb ellensúlyozni az adócsalások számát. Ez onnan következik, hogy a nagyobb összegű adókötelezettségek esetén nagyobb a készlet az adófizetés kikerülésére, azaz az adócsalásra. A többkulcsos rendszer alaphoz szétosztja az adófizetőket csoportokra, és így könnyebb az adócsalásra hajlamos réteg kiszűrése, azok ellenőrzése. Bár az is eléggé nagy visszatartó erő, hogy az adócsalásokra kivetett szankciók mértéke magas és viszonylag szigorú szabályozás él rájuk.

Adóév	Lefolytatott ügyek száma (db)	Lezárt ügyek száma (db)	Ügyészségnek átadott ügyek száma (db)	Adócsalások mértéke összesen (millió jen)	Ügyészségnek átadott ügyek esetén (millió jen)
2017	174	163	113	13 509,00	10 001,00
2018	166	182	121	13 999,00	11 176,00

10. táblázat Japánban a bűnügyi nyomozások helyzete adótkikerüléssel kapcsolatosan, (Forrás:NTA Report 2019 38. oldal)

A táblázatban látható, hogy egy száz millió főnél nagyobb népesség számú ország esetén „csak” százas nagyságrendű esetekről beszélhetünk. Igaz, ezen ügyekkel kapcsolatos értékek több milliárd jenes határt is megugorják. Az ügyészségnek átadott 121 ügyből 14 eset és közel 1,3 milliárd jennyi adócsalás tartozik a személyi jövedelemadó kategóriájába.¹⁰

6. A japán rendszerre jellemző fix értékű kedvezmények és levonások vonzóbbá teszik a lakosság számára az adott adópolitikát, mivel az abszolút összegű értékek „jobban” hangzanak

¹⁰ National Tax Agency Report 2019 - Filed accusations to the prosecutor, by tax category táblázat (73. oldal)

a laikusoknak, mint egy egyszámjegyű kulcs. Továbbá elég sok kedvezmény, levonás vehető igénybe jogosultságtól függően.

Például, ha veszünk egy átlagos két gyermekes japán családot, ahol az édesapa alkalmazottként dolgozik, más jövedelme nincs, az édesanyja pedig a két 16 év alatti gyermeket látja el, akkor a következőképpen jöhet ki a fizetendő adó:

+Havi alkalmazotti munkabér	5 000 ezer jen
-Munkabér esetén a levonás	$(5\,000 * 0,2) + 540 = 1\,540$ ezer jen
<i>= Munkabérből származó jövedelem</i>	<i>3 460 ezer jen</i>
- társadalombiztosítási díj	$5\,000 * 0,09 = 450$ ezer jen
- házastársi kedvezmény	380 ezer jen
- eltartottak utáni kedvezmény	$2 * 380 = 760$ ezer jen
- alapvető kedvezmény	380 ezer jen
<i>= Bruttó jövedelem számított adóalap</i>	<i>1490 ezer jen</i>
= Számított adó (második jövedelmi sáv)	$1870 * 0,05 = 74,5$ ezer jen

11. táblázat Példa a munkabér jövedelemből származó fizetendő adó levezetésére, saját szerkesztés

Egy átlagos munkabérrel rendelkező esetén a fenti példa alapján az adóalap végül a kiindulási bér közel harmadára redukálódik.

4.2.2 Hátrányok a lineáris magyar adózással szemben

1. A civil lakosság körében első pillantásra bonyolultnak tűnik az adó szisztéma, ha nem a fizető általi megállapítás van, ugyanis a pontos jövedelmi sávot, amelybe belesik, csak akkor tudja meg, miután végig ment a kedvezmények és levonások lépésein. Külföldiek esetén pedig nyelvi nehézség is fennáll a bevallás kitöltése során, igaz, vannak angol nyelvű segédletek.

2. A fix értékű kedvezmények és levonások negatív oldala, hogy a magyarországi arányos vagy sávos kedvezményekhez képest mindig ugyanakkora, és nem változik a jövedelemmel, vagy éppen a családi állapottal arányosan.

Például eltartott gyermekek esetén Japánban csak 380 000 jen egyszeri, éves kedvezmény vonható le a jövedelemből, és csak 16 év alatti kiskorúaknál lehet fejenként számolni, míg Magyarországon ez eltartottak számával nő és havonta, gyermekenként számolandó egészen a családi pótlék jogosultságáig.

Ha nem az abszolút értékeket vesszük figyelembe, hanem az arányokat, akkor 2017-es adatok alapján Japánban az átlagos havi jövedelem 500 000 jen körül mozgott, ami éves szinten

6 millió jen, amelynek csak 6,33% a kedvezmény mértéke.¹¹ Ezzel szemben Magyarországon a kerekítve 200 000 forintos átlagos havi jövedelemhez képest -,ami éves szinten 2,4 millió forint - az egy gyermek esetén kapott éves 800 040 forint (12 hó * 66 670 forint) már 33,34% a kedvezmény aránya, mely jelentősen nagyobb, mint a japán gyakorlatban.¹² Kiegészítve, hogy ez még csak egy gyermek esetén történő számolás, kettő vagy annál több eltartott esetén a magyar adóalap kedvezmény összege folyamatosan növekszik és a gyermekek számával egyenes arányosan sokszorozódik.

3. Nagy hátránnyá válhat az öregségi nyugdíj és hozzá kapcsolódó juttatások megadóztatása, amely egy alacsony nyugdíj jövedelmű magánszemély esetén anyagi nehézségeket is okozhat. Sajnálatos módon nem csak ezért, de ez is nagy szerepet játszik a magas öngyilkossági arányban az idősödő korosztálynál.

4. Annak ellenére, hogy viszonylag kis számú ügy került a Nemzeti Adó Ügynökség elé, a velük elkövetett költségvetési csalás értéke annál nagyobb. 2018-ban kicsit több mint 11 milliárd jen (lásd: 10. táblázat) összeg merült fel az ügyészségeknek átadott eseteknél, amely a MNB napi forint-jen árfolyamát tekintve közel 33,5 milliárd forintot jelent.

(MNB napi árfolyama 2020.04.28.: 100 japán jen = 309 magyar forint)

¹¹ Statistical Handbook of Japan – 2018, Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Japan (138. oldal)

¹² Központi Statisztikai Hivatal - A teljes munkaidőben alkalmazásban állók kedvezmények nélküli nettó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint, (letöltés: 2020.05.14. 20:03)
link: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli030b.html

5. Magyarország személyi jövedelemadózási rendszere

Hazánkban 2012-től vezették be a lineáris egykulcsos adózási rendszert személyi jövedelemadók összefüggésében. Azelőtt mind kétkulcsos, mind három kulcsos progresszív rendszer működött. A proporcionális adózás esetében az elmúlt évek gazdaságpolitikai törekvéseit figyelembe véve a fő irány az egy számjegyű adókulcs lett. Japánnal szemben, a magyar személyi jövedelemadóról szóló CXVII. törvény nem olyan régi, 1995-ben hirdették ki.

Adminisztrációs szempontból évről-évre próbálták fejleszteni a bevallási folyamatokat. Magánszemély adóját a kifizetői megállapítással és önadózással is bevallhatja. Az önadózás történhet hatósági közreműködés nélkül, a hatóságnak benyújtott bevallással, vagy a bevallási tervezetet módosítva, elfogadva. (Magyar SZJA tv. 11. §)

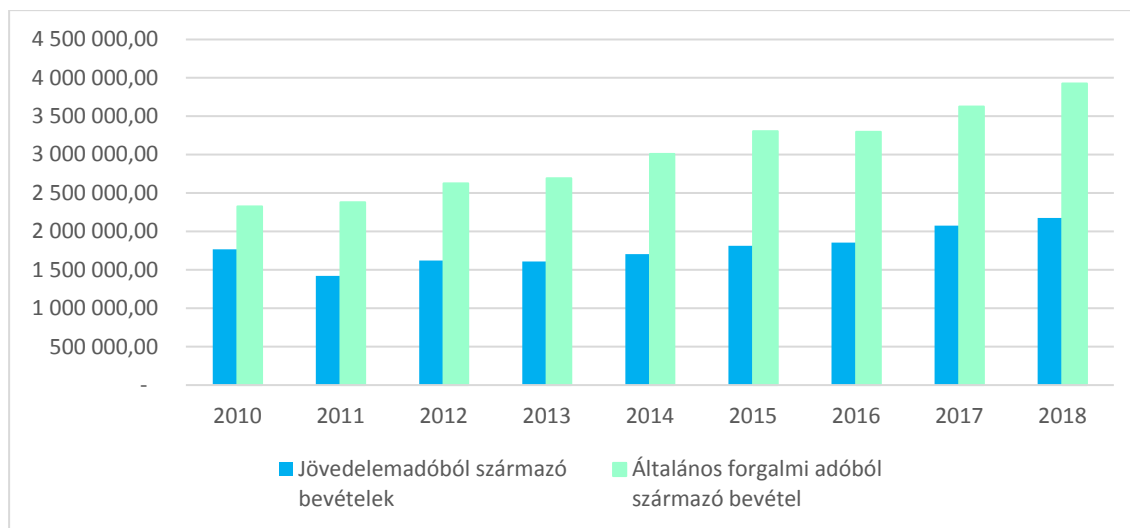
Az e-SZJA néven emlegetett online felületre a Központi Azonosítási Ügynökön keresztül lehet belépni, ahol 2020. március 15-től 2020. május 20-ig tekinthetőek meg vagy akár módosíthatóak is a Nemzeti Adó- és Vámhivatal által elkészített bevallási tervezetek. A bevallás módosítására, benyújtására kapott idő láthatóan több, mint Japánban. Továbbá a digitalizáció nem csak ezt a folyamatot könnyítette meg, hanem az 1+1% felajánlások nagyságrendjét is növelte. (Magyar SZJA tv. 12/C. §)

Szervezeti felépítését tekintve a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak az online térben való belépése miatt főként az Informatikai Intézetére terhelődik nagy felelősség, hogy minden megfelelően működhessen. Ezenkívül a 22 megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóságnak a postai kikézbekésésekben, illetve a módosított tervezetek visszagyűjtésében van nagy szerepe.¹³

Ahogy Japán esetében a jövedelemadó és általános forgalmi adóból származó bevételeket vizsgáltam, így Hazánk esetében így teszek. Igaz, Magyarország szempontjából a tendencia még szembetűnőbb a diagram alapján, hiszen a jövedelemadóból befolyó bevételek nagysága kicsit több csak, mint az általános forgalmi adóból befolyó bevételek összegének a fele.

De évről-évre jól látszik, hogy a fogyasztási adóból beérkező bevételek folyamatos növekedéssel szerepelnek, a jövedelemadóból befolyt bevételek tendenciája nem ennyire látványos, de a kezdeti két évet leszámítva pozitív változás látható.

¹³ Nemzeti Adó- és Vámhivatal – NAV Évkönyv 2018 (22. oldal)

5. ábra Magyarország adó bevételek a két adófajta tekintetével (millió forint) a Melléklet 2.1. táblázata alapján

Miből kifolyólag következhetett be ez az irány? Az ország esetében a fogyasztási adók növekedését nem hozhatjuk fel oknak, mivel csupán 2012-ben nőtt 25 %-ról 27 %-ra az áfakulcs, amely nem egy akkora arányú változás. Inkább magát az általános forgalmi adó abszolút mértékét róhatjuk fel az ütem okozójának, hiszen a 15 %-os személyi jövedelemadó mértékhez képest, több mint másfélszerese.

5.1 Történelmi áttekintése és kialakulása

Magyarországon az adóztatás hatalma az egyház, majd az állami/királyi privilégiuma volt. Kezdetben főként regálé jellegű adókat szabtak, mint például telekadó, harmincadvám, kapu- és füstadó. Az adóterhek főként a jobbágyságra, majd a polgárosodó lakosságra nehezedtek, szemben a nemességgel, akik egészen a 19. századi reformokig nem fizettek adót a hadi költségeket nem tekintve.

1848. évi reform kísérlettel a korábbi, elavult adórendszert váltotta volna fel egy olyan tervezet, amely korszerűsítette volna az ország adó struktúráját. A kezdeményezés Kossuth Lajos, akkori pénzügyminiszter nevéhez fűzhető, aki a szabadságharc kitörését követően nem tudta érvénybe hozni munkáját. Így az új közteherviselést az osztrák kormány hirdette ki, amelyben négy állami, lineáris adót nevezett meg, köztük a jövedelemadót is.

A 19. század utolsó negyedére a jövedelemadó helyére a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok adóját, a bányaadót és a tőkekamat- és járadékadót léptették elő, ezzel egyidőben új adónemeket és jövedelmi osztályokat is hoztak létre, hogy növelni tudják az adóbevételeket.

Az 1900-as évek elejére teljesen nyilvánvaló vált, hogy a magyar adórendszer elszakadt az európai normáktól. Ennek javítására Wekerle Sándor tett meg kísérletet, amely egy hozadéki adórendszer volt, ahol az adótárgya az adófizető személy jövedelme lett. Ekkor jelent meg a progresszivitás is első ízben: a család jövedelmét összesítve, a gyermekek után járó adókedvezményel és a létminimum adómentessé tételével.

A világválságot követő egyensúlytalanságokat minimális mértékű, százalékban kivetett adókkal próbálták kijavítani, köztük egy minimális jövedelemadóval. Az adórendszer a második világháborút követően is fennmaradt.

A szocializmus felvirágzásával egy harmadik adóreform is bekövetkezett, ahol az adórendszer elosztási szerepe nőtt, 1957-ben ötödével csökkentették a jövedelemadókulcsokat. A mértékek visszafogásának köszönhetően a jövedelemből származó adóbevételek elhanyagolhatóak voltak a rendszerben.

A rendszerváltás következtében újabb adóreformra volt szükség, amely bevezetése 1987-től egészen 1991-ig tartott, és a sorban a negyedik lett. Főbb elvárások az új reformmal szemben: modern, a nyugat-európai országokéhoz hasonló adórendszer kialakulása, társadalmilag és gazdaságilag is elfogadott legyen, megfelelő bevételeket biztosítson. Új adóformák bevezetésével kibővültek az adóbevételi lehetőségek.¹⁴

1987-ben került megalapításra az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, amely 2011-től a Vám- és Pénzügyőrséggel együtt Nemzeti Adó- és Vámhivatal néven látja el az adó- és vámszakmai, igazgatási, büntető- és nyomozóhatósági ügyeket.

Az adóreform második szakaszában, 1991-től több változás történt, de a századforduló előtti években a legfontosabb adórendszerbeli történése az Európai Unió csatlakozáshoz való felkészülések voltak. A nemzetközi adójoghoz való felzárkózás és az adódiplomáciai érdekek megerősítése vált lényeges szemponttá.

A 2012-es lineáris jövedelemadókulcsra való áttérés pedig egy új adórendszerbeli ütem kezdete. A 2010-es években kezdődött meg a gazdasági digitalizálódás egy újabb szintje. Már nem csak vállalati és szervezeti szinten, hanem lakosság és hivatali szinten is online történő ügyintézés lehetősége valóra vált. Erre jó példa a dolgozat témájaként választott személyi jövedelemadó bevallás, amely már 2016 óta a Nemzeti Adó- és Vámhivatal egyik digitális sikere.

¹⁴ Burján – Sándorné – Sztanó – Vigvári: Adótani alapok (Saldo Zrt., Budapest 2012) (2. fejezet)

5.2 Lineáris sajátosságok

Magyarországon jelenleg, 2016-tól a személyi jövedelemadó mértéke az adóalap 15 százaléka. Ha magánszemély adóköteles bevételre tesz szert, akkor a terhelő adót a törvény által előírt módon, határidőre köteles befizetni, különben szankciók keletkeznek vele szemben. (Magyar SZJA tv. 8. § (1) bekezdés)

Illetőség kérdésében Hazánkban általánosan az a magánszemély minősül belföldi adóügyi illetőségűnek, aki:

- magyar állampolgára, vagy
- olyan természetes személy, aki legalább 183 napig az ország területén belül tartózkodik a szabad mozgáshoz való jogával élve, továbbá
- olyan harmadik országbeli állampolgár, aki letelepedett jogállású, illetve hontalan, valamint
- az a természetes személy, akinek állandó lakóhelye, létérdeki központja, szokásos tartózkodási helye belföldön van.

Ebből kifolyólag külföldi adóügyi illetőséggel rendelkezik az a magánszemély, aki nem minősül belföldi illetőségűnek és/vagy bármely 12 hónapos időintervallumban kevesebbet tartózkodik az ország területén, mint 183 nap. (Magyar SZJA tv. 3. § 2. és 3. pont)

A magyar személyi jövedelemadó törvény alapján bármely jogcímen és formában mástól megszerzett vagyoni érték jövedelem a magánszemélynek. Ez történhet pénzben és/vagy nem pénzben. Az utóbbi lehet utalvány, dolog, szolgáltatás, részesedés, értékpapír, forgalomképes vagy egyébként értékkel bíró jog, átvállalt vagy elengedett tartozás, a magánszemély helyett teljesített kiadás, befizetés, kamatkedvezmény, dolog vagy szolgáltatás magáncélú ingyenes vagy kedvezményes igénybevétele, alkalmazása. (Magyar SZJA tv. 4. §)

A jövedelem nem más, mint az adókötelezettség alá eső bevétel teljes egésze, vagy az elismert költséggel csökkentett/arányosított része. Ebből állapítható meg a befizetendő adó az adóévre figyelembe véve. (Magyar SZJA tv. 4. § (1) bekezdés)

A jövedelem tekintetében több variáció is van, míg Japánban három fő kategória van, amelyből végül kiszámítják a kötelezettséget, addig Hazánkban ez két fő kategóriába csoportosíthatóak a különböző tevékenységekből származó jövedelmek:

- az összevont adóalap (A):
 - az önálló tevékenységből származó jövedelem,

- a nem önálló tevékenységből származó jövedelem,
- egyéb jövedelmek,
- az egyes külön adózó jövedelmek.

Az egyéni vállalkozó vállalkozói kivétje, amelyet személyes munkavégzés címén számolt el, valamint a mezőgazdasági őstermelő, bérbeadó, választott könyvvizsgáló és európai parlamenti, helyi önkormányzati képviselő számított jövedelme tartozik az *önálló tevékenységekből származó jövedelem* kategóriájába. Ezen csoport legközelebbi japán megfelelője talán az üzleti jövedelem. Ilyen esetekben a tevékenységből származó bevételekből a jövedelmeket külön-külön kell megállapítani. (Magyar SZJA tv. 16-17. §)

Viszont a távol-keleti példának ellenétesen az önálló tevékenységekhez tartozik az *erdészeti gazdálkodás* is, amelynél felmerül az erdészeti jövedelem. Magyar vonatkozásban ezt ugyanúgy, mind minden más önálló tevékenységből származó jövedelmet, külön kell a többitől megállapítani. Ezen esetben kitermelt vagy még álló faállomány értékesítéséből származó bevétel az erdészeti szerv által nyitott, elkülönített számlára befizetett összeggel csökkenthető (maximum az igényelhető irányadó felújítási támogatás értékének megfelelő összeggel). (Magyar SZJA tv. 20. § (1) bekezdés)

Bizonyos fajta típusok esetén az erdőfelújítás kezdetétől számított ötödik év végéig, egyéb esetekben a nyolcadik év végéig megalapozott költségek számolhatóak el, a megkapott irányadó támogatás mértékéig igazolás nélkül. (Magyar SZJA tv. 20. § (2). bekezdés)

Nem önálló tevékenységnek számít a teljesség igénye nélkül a munkaviszonyban, közfoglalkoztatási jogviszonyban folytatott tevékenység, a gazdasági társaság vezető tisztségviselőjének tevékenysége és országgyűlési képviselői tevékenység. A magánszemély jövedelme minden olyan bevétel, amely a tevékenységgel összefüggően felmerült. A bevétel összegét csökkenthetik érdekképviselők számára befizetett tagdíj, esetleges kamarai tagdíj, üzemanyag megtakarítás címén fizetett összeg. (Magyar SZJA tv. 24-27. §)

Az ázsiai országhoz hasonlóan, az *egyéb jövedelem* minden olyan bevétel, amelyre a személyi jövedelemadóról szóló törvény eltérő adókötelezettséget nem alkalmaz. Különösen megemlítendő az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztár által a tag számára teljesített nem adómentes szolgáltatás, valamint a kötelező várakozási idő után kiegészítő nyugdíjnak nem minősülő kifizetést teljesít és az orvosi praxisjog átruházása. (Magyar SZJA tv. 28. §)

Az *összevont adóalap* esetén az összes hozzátartozó bevételből (A) számítjuk a jövedelmet, hozzáadva az átalányadózást választó egyéni vállalkozó, mezőgazdasági kistermelő bevételéből átalányban megállapított jövedelmét. A magyar gyakorlatban a kedvezmények formája vegyes, van fix összegű, sávosan fix összegű és adókedvezmény tekintetében rátával megadott. (Magyar SZJA tv. 29. §)

Az összevont adóalapról érvényesíthető -, ha az adókötelezett magánszemély jogosult rá, - a *családi adóalap kedvezmény*, amely egy gyermek esetén 66 670 forint, két gyermek esetén 133 330 forint és három és minden további gyermek esetén 220 000 forint hónaponként. (Magyar SZJA tv. 29/A. §)

Valamint az *első házások kedvezményét* is levonhatják az összevont adóalapról, amely 33 335 forint. A házaspár azon tagja érvényesítheti, akinek az az első házasságkötése, és az esküvőt követő hónaptól legfeljebb 24 hónap vehető figyelembe, de akár megosztva is alkalmazhatják. (Magyar SZJA tv. 29/C. §)

Továbbá a kormány gazdaság- és családpolitikájával harmonizálva a *négy vagy több gyermeket nevelő édesanyák* (vér szerinti vagy örökbefogadott szülőként családi pótlékra jogosult, vagy ez a jogosultság legalább 12 évig fenn állt) szintén adóalap csökkentő kedvezményt vehetnek igénybe. (Magyar SZJA tv. 29/D. §)

A számított adóból, amely az összevont adóalap és az adóalap kedvezmények különbözetének 15 százaléka, még levonhatunk bizonyos adókedvezményeket is, mint például a tevékenységi kedvezmény (legfeljebb 100 ezer forint östermelői tevékenység esetén) és a személyi kedvezmény (a mindenkor havi minimálbér 5 %-a). (Magyar SZJA tv. 31., 35-40. §)

+ Összevont adóalap jövedelme
- Családi adóalap kedvezmény/Elsőházások kedv./ Négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye
= Módosított adóalap
* Személyi jövedelemadó mértékével (15%)
= Számított adó
- Adó kedvezmény
= Fizetendő személyi jövedelemadó

12. táblázat Az általános érvényben lévő számítás, saját szerkesztés a törvényben leírtak alapján

Ha külföldön jövedelemadóval terhelt összeg is részét képezi az összevont adóalaprak, akkor nemzetközi szerződés nem tér ki rá külön, a számított adó csökkenthető a *külföldön*

megfizetett adó 90 százalékaival, de maximum az adott jövedelem adóalapjára a magyar adókulccsal megállapított adó. (Magyar SZJA tv. 32. §)

Az összevont adóalap adójára és a vállalkozói személyi jövedelemadóra *adóelőleg* megállapítás érvényes. Kivételt képez a néhány egyéb jövedelemnek minősülő tétel, valamint östermelői tevékenységből származó bevételből, vállalkozói bevételből, lakás bérbeadásából származó bevételből bizonyos körülmények fennállása esetén. (Magyar SZJA tv. 46-47. §)

A kötelezett kifizető a magánszemély által megtett adóelőleg-nyilatkozat figyelembevételével, a benne foglalt kedvezményi jogosultságok érvényesítésével állapítja meg a fizetendő adóelőleget. (Magyar SZJA tv. 48-49. §)

A második jövedelmi szekció az *egyes külön adózó jövedelmek*, amelyeket a magánszemélynek kell bevallania néhány kivételtől eltekintve. Az adóalap és a fizetendő adó megállapítása jövedelmenként külön-külön történik (Magyar SZJA tv. X-XV. fejezet):

- vállalkozói jövedelem és vállalkozói osztalékalap
- ingó vagyontárgy vagy ingatlan, vagyoni értékű jog átruházásból származó jövedelem,
- kamatjövedelem,
- osztalékból származó jövedelem
- béren kívüli juttatások,
- kamatkedvezményből származó jövedelem,
- termőföld bérbeadásából származó jövedelem stb.

Vállalkozói jövedelmet állapíthat meg az egyéni vállalkozó tételes költségelszámolással, valamint átalányadózással. Az egyéni vállalkozó bevételét a törvényben leírt csökkentő és növelő tételekkel módosítva kapjuk meg a vállalkozói jövedelmet. Az adóalap meghatározása az adóévi jövedelemmel szemben érvényesíthető, az előző évekről áthozott elhatárolt veszteség figyelembevételével történik. (Magyar SZJA tv. 49/A-B. §)

A vállalkozói adóalapot a kiszámított jövedelem-nyereség minimummal összevetve, bizonyos esetek kivételével a nagyobb összeg a tényleges adóalap. A személyi jövedelemadó mértéke vállalkozói adóalap megállapítás esetén 9 százalék. (Magyar SZJA tv. 49/B. § (8)-(9). bekezdés)

A *vállalkozói osztalékalap* esetén az adómértéke nem változik, 15 százalék, mint minden más esetben. Az adózást követő vállalkozói jövedelemből a törvény által felsorolt csökkentő és növelő tényezőkkel számolható az adóalap. (Magyar SZJA tv. 49/C. §)

Ez a két egyéni vállalkozási tevékenységből származó jövedelem a japán szabályozás szerint nem a személyi jövedelemadó hatálya alá tartozik, hanem a társasági adó alá, és nem teljesen ugyanolyan formában.

A magánszemély átruházással megszerzett bevétele az *ingó vagyontárgy átruházásából származó bevétel*: eladási ár, nem pénzbeli betét, szerződésben meghatározott érték stb. A jövedelem megállapítása a bevételből levont az átruházó magánszemélyt terhelő igazolt költségek. Megszerzési összeg hiányában a bevétel 25 százaléka minősül jövedelemnek. A 30 ezer forintot el nem érő jövedelemadó esetén nem kell megfizetni. (Magyar SZJA tv. 58. §)

Ingatlan, vagyoni értékű jog átruházása esetén a magánszemély bevételének az előző bekezdésben leírt költséggel csökkentett része után éves arányosítással kiszámított összeg a jövedelem. Az ingatlanügyi hatósághoz benyújtott vagy benyújtásra nem köteles szerződés alapján kell meghatározni. (Magyar SZJA tv. 59-64. §)

A *kamatjövedelmek* olyan jövedelmek, amelyeket a magánszemély bizonyos időtávra a befektetett pénze után adott adóévre hozamként kap nyeresébetétre kisorsolt tárgynyereseményként, kötvény és részvény értékpapírok után jóváírt bevétel stb. Az adót jellemzően a kifizető állapítja meg és vallja be, és a bevételből levonható az értékpapír vételárában megszerzéséig fizetett, felhalmozódott hozam, kamat. Nem kell figyelembe venni többek között az Államkötvényből származó kamatjövedelmet. (Magyar SZJA tv. 65. §)

Az osztalékból, annak előlegéből származó bevétel teljes egésze jövedelemnek minősül a magánszemély számára, amely megegyezik a japán gyakorlattal is. Jellemzően a kifizető állapítja meg és vallja be az adót. (Magyar SZJA tv. 66. §)

Ezen két jövedelemforma az ázsiai ország módszertanában a bruttó jövedelem összevonásába esik bele és nem kerül külön adózási procedúra alá.

A japán személyi jövedelemadózási törvényben megkülönböztetett *ideiglenes jövedelem* a magyar szabályozásban nem él, nem található rá példa a jogszabályban.

Magyarországon az adózó magánszemély rendelkezhet a befizetett adójának 1+1%-ka felett. 1 %-ot regisztrált civil szervezetnek, a másik 1 %-ot vallási felekezetnek lehet felajánlani.

Korábbi években, a papír alapú bevallásoknál rengeteg 1+1 % elveszett, viszont a digitális átállásnak köszönhetően megnövekedett a felajánlások száma.

Ahogy a legtöbb esetben, adófizetés mulasztása, késedelme, elkerülése is szankciót von maga után. A különböző *jogkövetkezmények* azonban nem a személyi jövedelemadózási törvény alá esik, hanem az adózás rendje határozza meg általános érvényben.

- *Késedelmi pótlék*: a fizetendő adó késedelmes megfizetése esetén automatikusan, külön döntés nélkül vetik ki az esedékesség napját követő naptól. Ha az adózó elháríthatatlan külső okra hivatkozva igazolja késedelmét, a pótlékot nem kell megfizetni az igazolt időszakra. Öt ezer forint alatti pótlék megfizetése nem szükséges, valamint nettó pótlékszámítással az alapja csökkenthető. (Magyar Art. 206-210. §)
- *Önellenőrzési pótlék*: ha az önellenőrzési rendelkezéseknek megfelelően a magánszemély az adót módosítja. Ha munkáltatói vagy kifizetői késedelem, hiba az okozója, vagy a magánszemély hibás nyilatkozata miatt a munkáltató kifizető helyesbít, akkor nem kell megfizetni. Adónként a bevallott és módosított összeg különbözete után állapítják meg. (Magyar Art. 211-214. §)
- *Adóhiány*: adóhiány, jogosulatlan adó-visszatérítési kérelem esetén fizetendő. Nem kell megfizetni, ha a munkáltató vagy kifizető valótlan adóigazolása miatt keletkezett, vagy örökösödés, ajándékozás során átvett adóhiány után. Mértéke az adóhiány 50 százaléka, szigorú számadás bizonylatok, hiteles dokumentumok hamisítása, megsemmisítése esetén az adóhiány 200 százaléka. (Magyar Art. 215-219. §)
- *Mulasztási bírság*: az adókötelezettség megszegése, a kötelezettség késedelmes teljesítése vagy annak elmulasztása, hibás, hiányos vagy valótlan adattartalommal történő teljesítése, elmulasztása után keletkezik. Természetes személy esetén 200 ezer forintig, nem természetes személy esetén 500 ezer forintig terjedő mértékkel. (Magyar Art. 220-238. §)

A dolgozathoz specifikusan az adóelőleg-kiegészítési szabályok megsértése, az adólevonási, adóbeszedési kötelezettség megsértése, a munkabérek nettó értékének megőrzését célzó adókedvezmény nem jogosult igénybevétele kapcsolódik a törvényi leírásból. (Magyar Art. 231-232. és 236. §)

5.2.1 Előnyök a progresszív japán adózással szemben

1. A lineáris egykulcsos szerkezet sok tekintetben megkönnyíti a lakosságnak az adózási folyamatok megértését. Fix adókulccsal, és az adóhivatal bevallási könnyítéseivel átláthatóbbá és egyszerűbbé váltak a procedúrák, és így a nagy közönség számára szimpatikusabb is lett a proporcionális rendszer.

2. Azzal, hogy a kormány sok kedvezményt beleépített a rendszerbe, nagyobb kedvet adott a lakosságnak az adófizetésre, ha lehet ilyen nyersen fogalmazni. Bár az általános forgalmi adó bevételek értékéhez nem értek fel a személyi jövedelemadóból származó befizetések, mégis növekvő tendenciát mutatnak.

Önmagukban a kedvezmények nem tették annyira vonzóvá, mint maga a személyi jövedelemadókulcs csökkentése, valamint a jövőbeli alacsonyabb ráták ígérete, amelyet segít a e-SZJA bevallások lehetősége is.

3. A magyar adózási rendszerben eléggé szembetűnő a kormányzat által nyíltan ki is mondott család támogatás. A többlépeses családi adóalap kedvezmény beépítése, valamint a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye igen pozitív visszajelzéseket adott a lakosság körében.

4. A vizsgált időszak kezdeti szakaszában még a kivándorlók száma többszöröse volt a be- vagy visszavándorlók létszámánál, azóta folyamatosan kezdett kiegyenlítődni az arány, és 2018-ra már a Hazánkban született bevándorlók száma közel azonos volt a kivándorlók állományával. Ez többek között a kormány jó adópolitikájának is köszönhető. A családi kedvezmények és a letelepedési lehetőségek javulása is sokat segített benne.

Év	Magyarországra bevándorló			Külföldre kivándorló magyarok
	külföldön születettek	Magyarországon születettek	Összesen	
2010	60	1 575	1 635	7 318
2011	3 061	2 443	5 504	12 413
2012	9 168	4 194	13 362	12 964
2013	8 364	9 354	17 718	21 580
2014	17 221	11 356	28 577	31 385
2015	17 747	14 810	32 557	32 852
2016	13 600	16 215	29 815	29 425
2017	10 711	20 906	31 617	26 957
2018	10 224	23 401	33 625	23 808

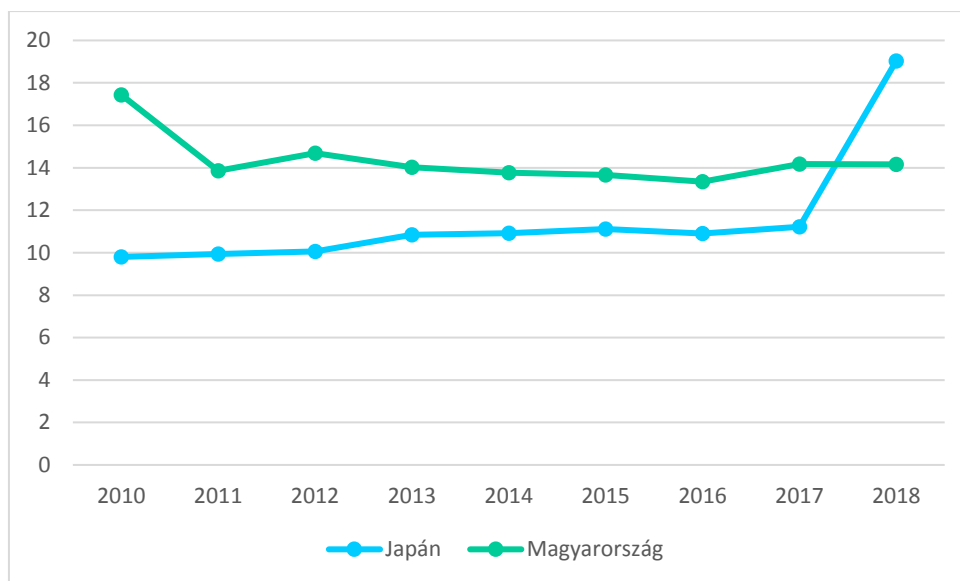
13. táblázat Kivándorló és bevándorló állampolgárok létszáma 2010 és 2018 között, forrás: KSH

5. A 6. ábrán látható a személyi jövedelemadóból származó bevételek tendenciája az éves összes adóbevétel tükrében. Magyarországon az adórendszer változást követő

(progresszív→lineáris) visszaesést figyelmen kívül hagyva stabilan maradt meg az arány a két összeg között. Semmi féle politikai vagy társadalmi helyzet ezt nem befolyásolta.

Míg Japánban is viszonylagos stabil arány mutatkozik, viszont 2017-ről 2018-ra hirtelen növekedés látható, amely nem a személyi jövedelemadó bevételek hirtelen megugrásából következik, hanem az össze adóbevétel abszolút értékű csökkenéséből. Ez abból ágazik, hogy az alapadatokból a 2018-as év esetén hiányoznak társadalombiztosítási járulékok összegei.

Mindamellet, amely években ilyen probléma nem merült fel, a vizsgált időszak alapján, egy alacsonyabb adókulcs esetén is a magyar jövedelemadó bevétel arány magasabb átlagosan 2 százalékponttal, mint a japán.

6. ábra Jövedelemadóból származó bevételek a teljes éves adóbevételek arányában, saját szerkesztés a 2.1 és 2.2 melléklet alapján

5.2.2 Hátrányok a progresszív japán adózással szemben

- Azzal, hogy egy progresszív adószisztémáról egy egykulcsos rendszerre váltott át a magyar állam, bizonyos mértékű adóbevételektől esett, ahogy az a 6. ábra 2010 és 2011-es adatainál érzékelhető.

Ez többek között egy olyan kockázatvállalás volt, amelyet kompenzálni kellett a költségvetési egyensúly érdekében. Ez is lehetett az egyik oka, hogy nőttek a fogyasztási adókulcsok 25 %-ról 27 %-ra, amely a Japán első körös 5 %-ról 8 %-ra való, majd másodkörös 10 %-ra való növekedését eltörpítette. Attól függetlenül, hogy az utóbbi arányaiban magasabb változás, mint a magyar.

- Egy proporcionális rendszer esetén mindenki ugyanazon adókulccsal felel a jövedelme után, így nincs megkülönböztetés alacsonyabb és magasabb jövedelműek között. Méltányosság

elvének szempontjából ez nem a legkedvezőbb helyzet, hiszen a nagyobb bevétellel rendelkezők adóteher képességükhöz képest kisebb mértékben járulnak hozzá az költségvetéshez.

- Attól függetlenül, hogy viszonylag alacsony a személyi jövedelemadó mértéke, és a cél az egyszámjegy elérése, viszonylag magasak a kiutalt szankciók száma. Mulasztási bírságot 96 408 esetben szabtak ki, és mindent egybe vetve 208,6 milliárd forint értékű adó-, mulasztási bírság és késedelmi pótlék kiszabása történt 2018-as évben. Bűncselekmény gyanúja 3 478 esetben merült fel, ebből 2283 költségvetési csalás vált ismertté. és 71,3 milliárd forintnyi értéket ad.¹⁵

¹⁵ Nemzeti Adó- és Vámhivatal – NAV Évkönyv 2018 (35-37. oldal)

6. A két ország adószemlélete

2020. március 29-től április 30-ig tartó felmérés során egy kérdőívet tettem közzé a Magyarországon hosszabb ideig tartózkodó, vagy valaha tartózkodott, de japán állampolgárságú, illetve a Japánban életvitelszerűen élő, vagy élt, de magyar állampolgárságú személyek között. A kérdőív az 1. számú mellékletben olvasható.

A társadalmi berendezkedés és a nemzeti felfogás sokat ad ahhoz, hogy pénzügyi szektorokba miként működik egy gazdaság, és mennyire hajlandó a lakosság ehhez hozzájárulni adók formájában. Sokszor az a tényező is befolyásolja a fizetési hajlandóságot, hogy a társadalom mennyire ismeri magát az adórendszert és mennyire gondolja magáénak.

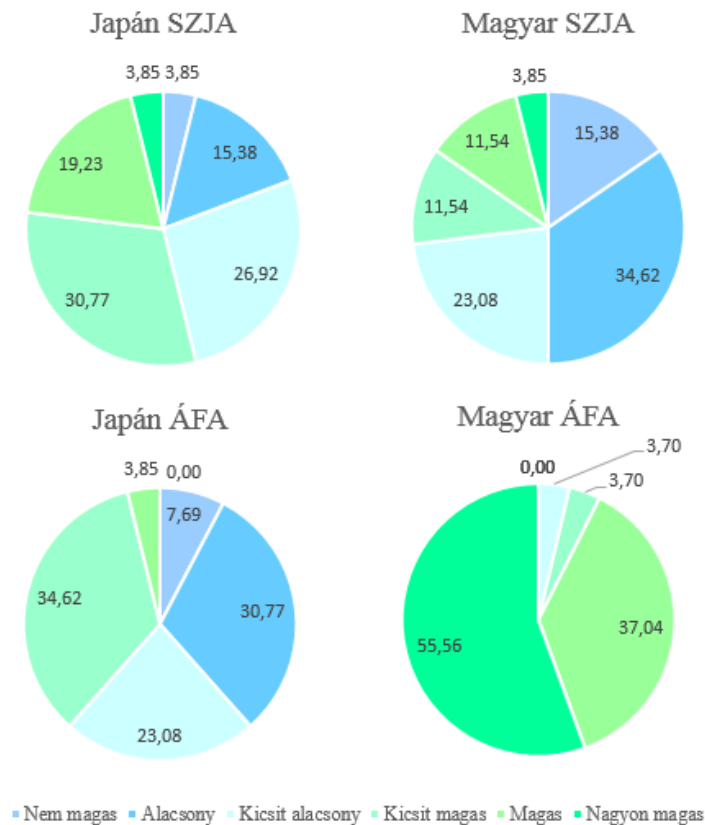
A fő hangsúlyt a két ország személyi jövedelemadózási és általános fogyasztási adóira fektettem a kérdések területén. Összesen 26 fő töltötte ki, amelyből magyar állampolgár 15 volt, japán állampolgár 10 fő és egy magyar-brit állampolgár, akit magyarként fogok kezelni.

Miért is ezt a két adófajtát választottam? Mivel ez a kettő, amelyet gazdaságpolitikai tényezőkben a legjobban szoktak a kormányok használni. A fogyasztási adók a kereskedelem minden aspektusában fennállnak, így szinte „kötelezően” fizeti a lakosság, míg a személyi jövedelemadó esetében a bevételek léte teszi „kötelezővé” a befizetést. Egy laikus számára ez a két adóforma az, amellyel a mindennapokban legtöbbet találkozik.

A megkérdezettek 84,62 %-ka felsőfokú szakképzettséggel vagy főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezik, ez tapasztalatom alapján is ez jellemző a két ország állampolgáira, akik a másik országot választották, választják lakóhelyül. A nemek és a tartózkodási ország közötti arány viszonylag kiegyenlített a sokaságban.

Jövedelmi szempontból elmondható, hogy átlagosan a Magyarországon tartózkodó japánok átlagjövedelme kevesebb, mint a magyaroké, és ez tökéletesen megfordul a Japánban tartózkodók esetén. Viszont nagy a szórás az egyes személyek jövedelme között, minden esetben 50,00 % feletti relatív szórásról beszélhetünk, tehát az egyes személye jövedelme az átlag nagy mértékben eltér mind a forint, mind a jen jövedelmek esetén. Ennek oka lehet, hogy a megkérdezett csoportokban nagy, multinacionális cégek és kis kifizető alkalmazottai is egyaránt jelen vannak.

A fent látható diagramok a két adófajtára vonatkozóan mutatja a megkérdezettek véleményét országok szerint. A magyar állampolgárságú kitöltők közül a többség, összesen 81,25 % gondolja úgy, hogy a *magyar személyi jövedelemadó ráta* nem magas, ebből 23,08 % egyáltalán nem gondolja nagy mértékűnek, 76,92 % pedig viszonylag alacsonynak tartja. A japán állampolgárságú személyeknél is hasonló az arány, bár ott csak 60 % válaszolt úgy, hogy nem magas a ráta, és ebből is 16,67 % gondolja egyáltalán nem magasnak.

7. ábra A megkérdezettek véleményének megoszlása a két ország ÁFA és SZJA mértékének megítélésében, saját szerkesztés

A fent látható diagramok (lásd: 7. ábra) a két adófajtára vonatkozóan mutatja a megkérdezettek véleményét országok bontásában. A *japán személyi jövedelemadó* esetén a kitöltők 46,88 %-ka elégedett valamilyen szinten a jövedelmi sávjához tartozó adókulccsal, ebből hasonló arányban állnak a magyarok. Míg Japán oldalról nézve kissé magasnak ítélik meg a személyi jövedelemadó(k) mértékét, addig a magyarok elégedettebbek a 15%-kal.

Általános forgalmi adó tekintetében már jobban szemben állnak a vélemények a két ország adózásában. 96,30 %-ban, szinte egyöntetűen magasnak ítélik a hazai rátát, 55,56 % pedig nagyon magasnak is gondolja. A japán mérték esetén már megoszlának a vélemények. Összességében alacsonynak ítélik a 10 %-os fogyasztási adót, azonban itt vannak eltérések a kitöltők származását illetően. A magyar állampolgárok 81,25 %-ka alacsonynak, ebből 15,38 %-ka kifejezetten alacsonynak gondolja. Az ázsiai országokból származók esetén 70,00 %-

ban viszonylag magasnak ítéli a saját országának általános forgalmi adókulcsát, csupán 20,00 % válaszolt úgy, hogy alacsony.

A teljes sokaság 46,15 %-ka gondolja úgy, hogy a magyar adórendszer kedvezőbb, ettől kicsit eltér, hogy csupán 38,46 % ismeri sajátbevallása szerint a rendszert, de 72,50 % nem tartja átláthatónak. Ez abból a szempontból meglepő, hogy a válaszadók több mint háromnegyede felsőfokú képzettséggel rendelkezik, mégis közel 40 % nem rendelkezik ismeretekkel az országa adórendszeréről.

A japán vonatkozásban 53,85 % véli úgy, hogy kedvező a távol-keleti ország adórendszer, kicsit nagyobb arányban, 57,69 %-ban gondolják úgy, hogy ismerik is. Átláthatóság szempontjából viszont hasonlóak a vélemények, mint a magyar szisztéma esetén, 33,75 % gondolja átláthatónak, 76,25% pedig nem.

7. Összegzés

Magyarország és Japán sok szempontból hasonló problémákkal küszködik, akár társadalmi, akár gazdasági tekintetben nézzük. Így adózásuk szempontjából is vannak közel azonos felvetések, de tradíciókat tekintve ugyanolyan lényeges különbségek is.

Dolgozatom felvetése az volt, hogy a japán progresszív adózás egy méltányosabb, társadalmilag elfogadottabb, gördülékenyebben végig követhető, adó fizetésre ösztönző, vagyis arányaiban hatékonyabb módszer, mint a magyar egykulcsos rendszer.

Módszertanilag sokszor hallható, hogy egy közép európai ország a csúcstechnológiájáról híres ázsiai országgal szemben könnyen lemaradhat. Kutatásom során viszont pont az ellenkezőjét láttam. Nagyon is hasonlóan működik a bevallási rendszer Hazánk gyakorlatához viszonyítva, függetlenül attól, hogy míg nálunk egykulcsos rendszer van, addig Japánban progresszív adózás.

Végig követve a két ország személyi jövedelemadózását mind a jövedelem variánsokon, mind az előnybe részesített kedvezményeken hasonlóságokat találtam. Igaz, Japán arányaiban nagyobb népességgel és gazdasági diverzitással rendelkezik, mint Magyarország, viszont az elgondolás meglepően hasonló.

Kérdőívemből is főként ez az eredmény szűrhető le. Mind japán, mind magyar oldalról viszonylag arányosan állnak az egyik, vagy a másik adózási rendszer mellé. Igaz, sajnálatos módon nem sikerült elérnem egy reprezentatív méretű kitöltő bázist a jelenlegi vírus helyzetnek köszönhetően, tehát ezt az eredményt bizonyos távolságból kell kezelni. Ennek ellenére eléggé szembetűnő, hogy kis különbség van a két ország állampolgárainak véleménye között.

A vírushelyzet okozta kellemetlenségek, problémák szintén mindkét országot érintették, és a személyi jövedelemadózás tekintetében is hoztak különböző halasztási, engedményes intézkedéseket, valamint még hozni is fognak, hiszen a vírus lefutási ideje és az esetleges második hullám még tovább húzódik.

Annak ellenére, hogy felvetésemben azt gondoltam, hogy a progresszív japán rendszer hatékonyabb, jobban működő, mint a magyar variánsa, véleményem szerint *közel azonosak*. Mindkét struktúrának megvannak a maga előnyei és hátrányai a makró környezetéhez viszonyítva.

A japán többkulcsos rendszer méltányosabb teherviselést nyújt, mind a lineáris kulcs, viszont a családtámogatási rendszer szempontjából a magyar jobb felépítéssel rendelkezik. Az is igaz, hogy az ázsiai országban a bűnügyi statisztika ügyszám szempontjából megnyerőbb, viszont az általuk forgatott összeg arányosan nagyobb is, mint a magyar megfelelőé.

Véleményem szerint mindkét két szisztéma gyakorlatban jól szereplő rendszer, amelyek többnyire megfelelnek a külső- és belső gazdasági környezeti elvárásoknak, amelyek a saját országukban fennállnak. Viszont a két rendszer struktúrájában vannak kevésbé kidolgozott módszertanok, szabályozások, amelyek nélkül a szisztémák összefésülésével egy nagyon hatékony, társadalmi berendezkedéshez jól idomuló jövedelemadózási rendszert kapnánk.

Ez abból a szempontból lesz a jövőre nézve lényeges, hogy a globalizálódó világban, ahol a különböző államok adminisztratív és szabályozó rendszere egyre jobban hasonul, egy olyan nagy ország, mint Japán is tud új módszertanokat átvenni olyan kis államoktól is, mint Magyarország.

Irodalomjegyzék

Könyvek:

- Botman – Danninger – Schiff: Can Abenomics succeed? Overcoming the legacy of Japan's lost decades (International Monetary Fund, Washington, D.C. 2015)
- Burján – Fellegi – Galántainé – Kovácsné: Adóismeretek (Saldo Zrt., Budapest 2019)
- Burján – Sándorné – Sztanó – Vigvári: Adótani alapok (Saldo Zrt., Budapest 2012)
- Ferber K.: A siker ára – Tanulmányok (a másik) Japánról (Syllabux Könyvkiadó, Budapest 2014)
- Ferber K.: Cselekvés és marxizmus a japán közgazdászok körében (Eszmélet, 27. évf., 106. sz./2015 (124-145. o.)) Link:
http://epa.oszk.hu/01700/01739/00091/pdf/EPA01739_eszmelet_106_124-145.pdf
(letöltés: 2019.05.30. 11:44:45)
- Hiromitsu Ishi: The Japanese Tax System – Second Edition (Oxford University Press Ins., New York 1993)
- Kiss S.: Kereskedők, hittérítők Nyugatról – Magyar-japán kereskedelem (História, 31. évf., 7. sz./2009. (10-15. oldal))
- Muraközy L.: A fejlesztő állam megszületése, virágzása és hanyatlása Japánban (Közgazdasági szemle, LXII. évf., 2015. február (172-199. o.)) Link:
http://epa.oszk.hu/00000/00017/00223/pdf/EPA00017_kozgazdasagi_szemle_2015_02_172-199.pdf (letöltés: 2019.05.30. 11:39:04)
- Völgyi K.: Japán Gazdaságtörténete (MTA KRITK Világgazdasági Intézet, Budapest 2015)

Egyéb források:

- 1995. évi CXVII. törvény a személyi jövedelemadóról
- 2017. évi CL. törvény az adózás rendjéről
- 所得税法 Income Tax Act No. 33 of March 31, 1965,
link: https://elaws.e-gov.go.jp/search/elawsSearch/elaws_search/lsg0500/detail?lawId=340AC0000000033
link: <http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?dn=1&x=45&y=14&co=1&ia=03&ja=04&yo=&gn=&sy=&ht=&no=&bu=64&ta=&ky=tax+payment&page=4> (angol)
(letöltés: 2020.01.18. 20:17)
- 所得税法施行令 Order for Enforcement of the Income Tax Act, Cabinet Order No. 96 of March 31, 1965, (letöltés: 2020.03.08. 14:36)

- link:<http://www.japaneselawtranslation.go.jp/law/detail/?dn=1&x=45&y=14&co=1&ia=03&ja=04&yo=&gn=&sy=&ht=&no=&bu=64&ta=&ky=tax+payment&page=6>
- Japanese National Tax Agency: No. 2260 所得税の税率 (letöltés: 2019.05.30. 12:33:14)
link: <https://www.nta.go.jp/taxes/shiraberu/taxanswer/shotoku/2260.htm>
 - Japan External Trade Organization: Section 3. 税制 3.7 個人税制の概要 link:
https://www.jetro.go.jp/invest/setting_up/section3/page7.html (letöltés: 2019.05.30. 12:43:33)
 - 2013. évi CLII. törvény a Magyarország és Japán között a szociális biztonságról szóló Egyezmény kihirdetéséről
 - 2017. évi XXXIV. törvény a Magyarország Kormánya és Japán Kormánya között az ideiglenesen munkát vállaló turisták programjáról szóló Megállapodás kihirdetéséről
 - Nemzeti Adó- és Vámhivatal: Tájékoztató a magyar-japán szociális biztonsági egyezményről https://www.nav.gov.hu/nav/ado/jarulek/tajek_magyar_japan.html (letöltés: 2019.12.28. 13:57:21)
 - A Tanács (EU) 2018/1907 Határozata (2018. december 20.) az Európai Unió és Japán közötti gazdasági partnerségi megállapodás megkötéséről link:
https://www.nav.gov.hu/nav/vam/vaminformaciok/szarmazas/Japan_Ketoldal.html?query=jap%C3%A1n (letöltés: 2019.05.30. 12:16:08)
 - Nemzeti Adó- és Vámhivatal: Kétoldalú egyezmények (letöltés: 2019.05.30. 12:40:09)
link: https://en.nav.gov.hu/taxation/double_taxation_treaties
 - 1980. évi 18. törvényerejű rendelet a Magyar Népköztársaság és Japán között a kettős adóztatás elkerülésére a jövedelemadók területén Budapesten, az 1980. évi február hó 13. napján aláírt egyezmény kihirdetéséről (letöltés: 2019.05.30. 12:45:45) Link:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=98000018.TVR&celpara=&searchUrl=/jogszabaly-kereso%3Fsorszam%3D18%26para%3D%26tipus%3D%26evszam%3D1980>
 - Working Holiday vízum, (letöltés: 2019.05.30. 12:08:25)
link: https://www.hu.emb-japan.go.jp/itpr_hu/consul_entryvisa.html
 - PWC Tax summaries – Japan: Individual-Taxes on personal income link:
<http://taxsummaries.pwc.com/ID/Japan-Individual-Taxes-on-personal-income> (letöltés: 2019.05.30. 12:13:21)
 - Prime Minister of Japan and His Cabinet – Emergency Economic Measures for Response to COVID-19 (Key Points),

link: <http://japan.kantei.go.jp/ongoingtopics/COVID19Response/COVID19April7EEM.pdf>

(letöltés: 2020. április 27. 14:21)

- Központi Statisztikai Hivatal - Magyarország népességének száma nemek és életkor szerint, január 1. link: <https://www.ksh.hu/interaktiv/korfak/orszag.html>

(letöltés: 2020.04.12. 13:01)

- Központi Statisztikai Hivatal - A teljes munkaidőben alkalmazásban állók kedvezmények nélküli nettó átlagkeresete a munkáltató székhelyének elhelyezkedése szerint, (letöltés: 2020.05.14. 20:03)

link: https://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qli030b.html

- Statistical Handbook of Japan – 2018, Statistics Bureau, Ministry of Internal Affairs and Communications, Japan (letöltés: 2020.04.12. 11:04)

link: <https://www.stat.go.jp/english/data/handbook/pdf/2018all.pdf>

- National Tax Agency Report 2019 (letöltés: 2020. április 26. 15:48)

link: https://www.nta.go.jp/english/Report_pdf/2019e.pdf

- Nemzeti Adó- és Vámhivatal – NAV Évkönyv 2018 (35-37. oldal)

- OECD Statistic – Details of Tax Revenue – Hungary,

link: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVVHUN#> (Letöltés ideje: 2020. április 03. 14:29)

- OECD Statistic – Details of Tax Revenue – Japan,

link: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVJPN#> (Letöltés ideje: 2020. április 03. 16:21)

Táblázat jegyzék

1. táblázat Japán GDP növekedése százalékban 2010 és 2018 között (2018-as adatt előirányzat) (Forrás: OECD).....	9
2. táblázat Magyarország személyi jövedelemadókulcs változása 2010 és 2020 között, saját szerkesztés	13
3. táblázat Japán személyi jövedelemadókulcs változása 2010 és 2020 között	14
4. táblázat Az adóköteles nyugdíj jövedelmekből levonásra kerülő összegek kiszámolásának módszertana, saját szerkesztés	19
5. táblázat Bérbevételből a jövedelem kiszámításához szükséges módszertan, saját szerkesztés a törvény alapján	20
6. táblázat Az adóalap általános kiszámítási módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján.....	22
7. táblázat A fizetendő adó általános kiszámítási módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján	23

8. táblázat A külföldön megfizetett adóhoz tartozó levonási határ kiszámításának módszertana, saját szerkesztés.....	24
9. táblázat A késedelmi adó kiszámításának módszertana, saját szerkesztés a törvény alapján.....	25
10. táblázat Japánban a bűnügyi nyomozások helyzete adókikerüléssel kapcsolatosan, (Forrás:NTA Rebport 2019 38. oldal).....	26
11. táblázat Példa a munkabér jövedelemből származó fizetendő adó levezetésére, saját szerkesztés .	27
12. táblázat Az általános érvényben lévő számítás, saját szerkesztés a törvényben leírtak alapján	34
13. táblázat Kivándorló és bevándorló állampolgárok létszáma 2010 és 2018 között, forrás: KSH.....	38

Melléklet:

1. Kérdőív: A magyar és japán adószemlélet

Üdvözlöm Önöket!

Molnár Dalma vagyok a Budapesti Gazdasági Egyetem Pénzügy és számvitel szakos, pénzügy specializációs hallgatója. Szakdolgozatomat a magyar-japán adózási szemlélet és személyi jövedelemadózás összehasonlítása témakörében írom.

Ahhoz, hogy kutatásom teljesen megalapozott legyen, szeretném Önöket arra kérni, hogy válaszaikkal járuljanak hozzá a munkámhoz. A kérdőív kitöltése teljesen anonim és csupán 10 percet vesz igénybe!

Tisztelettel és köszönettel:

Molnár Dalma

Az Ön neve: Nő Férfi

Az Ön állampolgársága: _____

Az Ön jelenlegi lakhelye: Magyarország Japán Egyéb

Az Ön jelenlegi lakhelye település típus szerint:

Főváros Megyeszékhely/Prefektúra jogú város Város Község Egyéb

Az Ön családi állapota:

Egyedülálló Házasságban/Élettársi kapcsolatban Házasságban/Élettársi kapcsolatban/Élettársi kapcsolatban

Az Ön iskolai végzettsége:

Magyar lehetőségek:

- Általános iskola
- Szakközépiskola, szakmunkásképző iskola
- Gimnázium, szaggimnázium
- OKJ tanfolyam
- Felsőoktatási szakképzés
- Főiskola, Egyetem

Japán lehetőségek:

- Általános iskola (小学校)
- Alsó középiskola (中学校)
- Felsőközépiskola (高校)
- Technikusi akadémiák (高等専門学校)
- Különleges szakképző iskolák (専門学校)
- Egyetem, Főiskola (大学 - 短期大学)

Jövedelmi helyzet

A következő részben egy általános jövedelmi és adószemléleti kérdéssor következik.

Az Ön havi jövedelme (Ha Ön magyar forintban kapja)

- 0-85 000 forint
- 85 000-125 000 forint
- 125 000-200 000 forint
- 200 000-350 000 forint
- 350 000-500 000 forint
- 500 000-1 000 000 forint
- 1 000 000 forint felett

Az Ön éves jövedelme (Ha Ön japán yenben kapja)

- 0-1 625 000 jen
- 1 625 001-1 800 000 jen
- 1 800 001-3 600 000 jen
- 3 600 001-6 600 000 jen
- 6 600 001-10 000 000 jen
- 10 000 000 jen és felette

Saját bevallása szerint jól ismeri a magyar adórendszert? Igen Nem

Saját bevallása szerint jól ismeri a japán adórendszert? Igen Nem

Ön szerint átlátható a magyar adórendszere? (1 egyáltalán nem átlátható, 6 teljesen átlátható.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem átlátható	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljesen átlátható

Ön szerint átlátható a japán adórendszere? (1 egyáltalán nem átlátható, 6 teljesen átlátható.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem átlátható	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Teljesen átlátható

Ön szerint magas a magyar személyi jövedelem adókulcs (jelenleg 15%)? (1 egyáltalán nem magas, 6 nagyon magas.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon magas

Ön szerint magas a japán személyi jövedelem adókulcs az Ön sávjában? (1 egyáltalán nem magas, 6 nagyon magas.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon magas

Ön szerint magas a magyar általános forgalmi adókulcs (általános érvényű 27%)? (1 egyáltalán nem magas, 6 nagyon magas.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon magas

Ön szerint magas a japán általános forgalmi adókulcs (általános érvényű 10%)? (1 egyáltalán nem magas, 6 nagyon magas.)

	1	2	3	4	5	6	
Nem magas	☐	☐	☐	☐	☐	☐	Nagyon magas

Saját bevallása és tapasztalatai alapján melyik adórendszer a kedvezőbb?

Magyar Japán

2. Saját készítésű adótáblák az OECD honlap adatai alapján

2.1. Magyarország

Vizsgált évek (hivatalos adatok)	Kiszámítás módja	Mértékegység	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Teljes éves adóbevétel	= (A)	millió forint	10 145 487,83	10 260 604,70	11 038 097,10	11 480 590,75	12 383 537,50	13 288 990,90	13 887 641,84	14 642 331,90	15 378 914,98
Egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adó bevételek	= (B)	millió forint	2 098 577,50	1 760 627,00	1 990 265,00	2 026 518,10	2 239 764,00	2 428 430,00	2 684 571,00	2 873 577,00	2 667 825,00
Jövedelemadóból származó bevételek	= (C)	millió forint	1 768 830,00	1 422 112,00	1 622 030,00	1 610 329,00	1 705 112,00	1 814 908,00	1 853 431,00	2 075 248,00	2 177 461,00
Általános forgalmi adóból származó bevétel	= (D)	millió forint	2 325 608,00	2 379 253,00	2 627 571,00	2 693 555,00	3 011 162,00	3 307 312,00	3 297 156,00	3 625 111,00	3 928 686,00
Egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adó bevételek aránya a teljes éves adóbevételhez képest	= (B) / (A) * 100	százalék	20,68	17,16	18,03	17,65	18,09	18,27	19,33	19,63	17,35
Jövedelemadóból származó bevételek a teljes éves adóbevételek arányában	= (C) / (A) * 100	százalék	17,43	13,86	14,69	14,03	13,77	13,66	13,35	14,17	14,16
Jövedelem adóból származó bevételek az egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adóbevételek arányában	= (C) / (B) * 100	százalék	84,29	80,77	81,50	79,46	76,13	74,74	69,04	72,22	81,62
Általános forgalmi adóból származó bevétel a teljes éves adóbevételek arányában	= (D) / (A) * 100	százalék	22,92	23,19	23,80	23,46	24,32	24,89	23,74	24,76	25,55
Általános forgalmi adó mértéke	-	százalék	25	25	27	27	27	27	27	27	27

A táblázatban szereplő tényadatok az OECD Magyarország Adó Bevételeivel foglalkozó adattáblájából lettek kimásolva, és azt követően történt az arányszámok kiszámítása.

Forrás: OECD Statistic – Details of Tax Revenue – Hungary, link: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REXHUN#> (Letöltés ideje: 2020. április 03. 14:29)

2.2. Japán

Vizsgált évek (hivatalos adatok)	Kiszámítás módja	Mértékegység	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Teljes éves adóbevétel	= (A)	milliárd jen	132 484,30	135 671,40	139 598,10	146 405,10	156 886,40	163 533,09	164 962,90	171 751,40	104 456,70
Egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adó bevételek	= (B)	milliárd jen	24 662,70	24 951,00	25 945,90	28 150,10	29 655,00	30 847,07	30 669,60	32 324,60	32 993,10
Jövedelemadóból származó bevételek	= (C)	milliárd jen	12 984,40	13 476,20	14 043,60	15 864,70	17 139,40	18 177,83	17 978,20	19 275,50	19 884,80
Általános forgalmi adóból származó bevétel	= (D)	milliárd jen	12 675,20	12 744,90	12 901,50	13 478,90	19 135,40	22 400,49	21 931,00	22 249,20	22 530,80
<i>Egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adó bevételek aránya a teljes éves adóbevételhez képest</i>	= (B) / (A) * 100	százalék	18,62	18,39	18,59	19,23	18,90	18,86	18,59	18,82	31,59
<i>Jövedelemadóból származó bevételek a teljes éves adóbevételek arányában</i>	= (C) / (A) * 100	százalék	9,80	9,93	10,06	10,84	10,92	11,12	10,90	11,22	19,04
<i>Jövedelem adóból származó bevételek az egyéni jövedelem-, nyereség- és tőkenyereség adóbevételek arányában</i>	= (C) / (B) * 100	százalék	52,65	54,01	54,13	56,36	57,80	58,93	58,62	59,63	60,27
<i>Általános forgalmi adóból származó bevétel a teljes éves adóbevételek arányában</i>	= (D) / (A) * 100	százalék	9,57	9,39	9,24	9,21	12,20	13,70	13,29	12,95	21,57
Általános forgalmi adó mértéke	-	százalék	5	5	5	5	8	8	8	8	8

A táblázatban szereplő tényadatok az OECD Japán Adó Bevételeivel foglalkozó adattalajából lettek kimásolva, és azt követően történt az arányszámok kiszámítása.

Forrás: OECD Statistic – Details of Tax Revenue – Japan, link: <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=REVJPN#> (Letöltés ideje: 2020. április 03. 16:

